

Autoreferat

---

dr Dariusz Raś
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II
w Krakowie

Kraków 2024

Spis treści

Rozdział 1	Dane osobowe	5
Rozdział 2	Posiadane dyplomy i stopnie naukowe	5
Rozdział 3	Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu	6
3.1	Zatrudnienie w jednostkach naukowych	6
3.2	Zatrudnienie w mediach lub na stanowiskach zw. z komunikacją.....	6
Rozdział 4	Omówienie osiągnięć	9
4.1	Uzasadnienie podjęcia tematu pracy	9
4.2	Specyfika badań w kontekście dyscypliny.....	10
4.3	Cele naukowe monografii	13
4.4	Struktura i zawartość monografii	14
4.5	Materiał badawczy i metody badawcze.....	16
4.6	Syntetyczny opis wyników badań.....	19
4.7	Hipotezy badawcze i ich weryfikacja	21
4.8	Praktyczne aspekty badań	26
Rozdział 5	Aktywność naukowa	28
5.1	Infoetyka i kompetencje etyczne	28
5.2	Komunikacja dziedzictwa kulturowego	35
5.3	Bohaterowie prasy krakowskiej	40
5.4	Dziennikarstwo jakościowe	43
Rozdział 6	Osiągnięcia dydaktyczne	47
6.1	Osiągnięcia	47
6.2	Lista prowadzonych zajęć	48
Rozdział 7	Informacje dodatkowe	49

Rozdział 1 Dane osobowe

Imię i nazwisko: Dariusz Raś

Rozdział 2 Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- V.1** DOKTORAT (nostryfikacja) (22.02.2008). "Doktor Nauk Teologicznych". Wydział Teologiczny Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Stopień na podstawie uwierzytelnienia stopnia Doctor in communicatione sociali institutionalis z 30.05.2005
- V.2** DOKTORAT (16.06.2004). "Doctor in communicatione sociali institutionalis (Summa cum Laude)". Pontificia Universitas Sanctae Crucis (Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie). Tytuł rozprawy: La visione della globalizzazione solidale di Giovanni Paolo II: una strategia di comunicazione
- V.3** LICENCJAT (19.06.2001). "Licentiatus in communicatione sociali institutionalis (Summa cum Laude)". Pontificia Universitas Sanctae Crucis (Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie). Tytuł pracy: La proposta della solidarietà di Giovanni Paolo II al mondo contemporaneo: una comunicazione efficace
- V.4** LICENCJAT (20.06.1998). "Licencjat w zakresie teologii / bioetyki". Wydział Teologiczny Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Tytuł pracy: Zagrożenie cywilizacji miłości w świetle encykliki Jana Pawła II „Evangelium Vitae”
- V.5** MAGISTER (18.02.1994). "Magister Teologii". Wydział Teologiczny Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Tytuł pracy: Sport – zagadnienia etyczno-moralne (w świetle posoborowej literatury polskiej)

Rozdział 3 Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu

Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

3.1 Zatrudnienie w jednostkach naukowych

- X.1 Papieska Akademia Teologiczna – Wydział Teologiczny (od 01.10.2004 do 30.09.2009). „Asystent”. Umowa o pracę. Kraków
- X.2 Papieska Akademia Teologiczna (od 18.10.2004 do 17.10.2007). „Pełnomocnik Rektora ds. relacji z mediami Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie”. Decyzja Senatu PAT nr L.dz. 210s/BR/2004. Kraków
- X.3 Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – Wydział Nauk Społecznych (od 01.10.2009 do 30.09.2014). „Asystent”. Umowa o pracę. Kraków
- X.4 Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – Wydział Nauk Społecznych/ (od 01.10.2014). „Adiunkt”. Umowa o pracę. Kraków

3.2 Zatrudnienie w mediach lub na stanowiskach zw. z komunikacją

Media:

- Y.1 Redakcja „Gościa Niedzielnego” – edycja ogólnopolska (od 01.01.2001 do 11.12.2003). „Korespondent w Rzymie”. Umowa zlecenia. Rzym
- Y.2 Redakcja „A propos kultury i sportu” – pismo kurii bielsko-żywieckiej (od 01.01.2001 do 31.12.2002). „Współpracownik”. Rzym
- Y.3 Radio Plus Kraków (od 01.10.2004 do 04.04.2005). „Dyrektor”. Umowa o pracę. Kraków
- Y.4 Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II (od 2015 do 2016). „Producent, kierownik produkcji i scenarzysta”. Polska-Rzym. Filmy dokumentalne w języku włoskim/polskim: „Lekarz”(2015, producent) oraz „Sekretarz” (2016, opracowanie scenariusza i kierownictwo produkcji)

Stanowiska inne, związane z komunikacją:

- Y.5 Kuria Metropolitalna w Krakowie (od 01.09.2005 do 03.11.2011). „Sekretarz Kardynała Metropolity Krakowskiego Stanisława Dziwisza”. Mianowanie. Kraków
- Y.6 Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie (parafia Mariacka) (od 04.11.2011). „Proboszcz-archiprezbiter”. Mianowanie. Kraków
- Y.7 Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach – instytucja kultury wpisana w rejestr Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (od 28.11.2012 do 31.08.2015). „Dyrektor”. Umowa o pracę. Kraków-Wadowice
- Y.8 Kuria Metropolitalna w Krakowie (od 07.10.2010). „Pełnomocnik Archidiecezji Krakow-

skiej ds. Domu Rodzinnego Jana Pawła II w Wadowicach”. Mianowanie. Kraków

Funkcje pełnione w organizacjach:

- L.1** Rada Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach (od 07.04.2011 do 28.08.2019). “Członek Rady”. Uchwała nr 410/11 z dnia 07.04.2011 Zarządu Województwa Małopolskiego. URL: <https://bip.malopolska.pl/domjp2,a,2375344,rada-muzeum-na-lata-2015-2019.html>
- L.2** Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (od 19.11.2021). “Członek Sekcji Nauki”. Znak sprawy: CT.444.19.2021. URL: <http://www.tmhzk.krakow.pl/index.php/pl/>
- L.4** Zespół ds. Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa (od 01.01.2024). “Członek Zespołu”. Zarządzenie nr 3737/2023 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 15.12.2023 r. URL: https://www.krakow.pl/aktualnosci/278375,33,komunikat,inauguracja_pracy_zespołu_ds_niematerialnego_dziedzictwa_krakowa.html?fbclid=IwAR0S27j84n0ECCg1o6lA0DxFAbVksf380vNJ3BqCkSwKsw8Jco7NKiclWoQ
- L.5** Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa (od 18.03.2024). “Członek Rady VI Kadencji”. Zarządzenie nr 839/2024 Prezydenta Miasta Krakowa. URL: <https://gazetakrakowska.pl/jacek-majchrowski-powolal-nowa-rade-muzeum-krakowa-zasiada-w-niej-min-robert-maklowicz-oraz-ksiadz-dariusz-ras/ar/c13-18414695>
- T.1** Euro 2012 (od 08.06.2012 do 01.07.2012). “Kapelan podczas Mistrzostw Europy w Polsce – EURO 2012”
- T.2** Centrum Jana Pawła II w Krakowie (od 16.10.2012 do 25.04.2019). “Członek Rady Centrum”
- T.3** Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości (od 21.08.2015). “Kapelan ludzi rzemiosła w Archidiecezji Krakowskiej”. Mianowanie przez Arcybiskupa Metropolitę Krakowskiego Nr 2388/2015
- T.4** MKS Cracovia SSA (od 31.08.2015). “Kapelan środowisk sportowych klubu”. Mianowanie przez Arcybiskupa Metropolitę Krakowskiego Nr 2444/2015
- T.5** Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Krakowie (od 19.12.2018). “Kapelan”. Mianowanie przez Arcybiskupa Metropolitę Krakowskiego Nr 3742/2018
- T.6** Stowarzyszenie SIEMACHA – Organizacja Pozarządowa Wspierająca Dzieci i Młodzież w Krakowie (od 2022). “Członek Stowarzyszenia”
- T.7** Engel Management Services Ltd. (od 2022). “Konsultant ds. komunikacji”
- T.8** Ogólnoeuropejska Federacja Organizacji i Instytucji zajmujących się Dziedzictwem Kulturowym i Naturalnym Europa Nostra w Hadze (Hub Europa Nostra w Krakowie) (od 2023). “Członek Europa Nostra”
- T.9** Federacja Stowarzyszeń Przewodnickich (od 2024). “Honorowy Członek Federacji –

Przewodnik Honorowy”. Identyfikator nr H/07

T.10 Der Ritterorden vom Heiligen Sebastian in Europa – Europäische Gemeinschaft Historischer Schützen (EGS) (pl. Rycerstwo Św. Sebastiana Europejskiej Wspólnoty Historycznych Strzelców) (od 05.11.2022). “Członek organizacji”. »PiiS Meritis – Bronze für geistliche Ordensmitglieder« (pl. Krzyż brązowy Rycerstwa św. Sebastiana – oznacza przynależność i rangę). URL: <https://kurkowe.krakow.pl/sw-sebastian/>

Rozdział 4 Omówienie osiągnięć

Omówienie osiągnięć o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Monografia naukowa, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a Ustawy:

- A.1** Dariusz Raś (2024a). *Prasa. Historia. Jakość. Studium metodologiczno-badawcze na temat publikacji prasowych wokół ołtarza Wita Stwosza w XIX, XX i XXI wieku*. Kraków: Petrus. ISBN: 978-83-7720-780-2

Recenzenci wydawniczy:

1. Prof. dr hab. Iwona Hofman
2. Prof. dr hab. Jerzy Jastrzębski

4.1 Uzasadnienie podjęcia tematu pracy

Motywytem pierwszym była tematyka komunikacji dziedzictwa kulturowego, która zajmuje specyficzne miejsce w komunikacji społecznej i aktywności mediów. Różne instytucje kultury, wyspecjalizowane ośrodki (np. Międzynarodowe Centrum Kultury⁽¹⁾, grupy wyznaniowe oraz ośrodki akademickie przyjmują „komunikację dziedzictwa” jako jeden ze swoich celów statutowych. Stąd w tym kontekście istotne było podjęcie tematyki prasowego komunikowania dziedzictwa wokół ołtarza Wita Stwosza (inne nazwy: ołtarz stwoszowski, ołtarz mariacki, ołtarz Zaśnięcia NMP, ołtarz Wniebowzięcia NMP) – zabytku trwale rozpoznawalnego w Polsce, Europie i wpisanego wraz z staromiejskim Krakowem na listę UNESCO. Zwróciłem uwagę na to, jak bogate są warstwy komunikacji pentaptyku stwoszowskiego. I fakt, że samo dziedzictwo kulturowe jest formą komunikacji⁽²⁾ odbywającą się między poszczególnymi epokami, ale i ludźmi lokalnych społeczności, stał się pierwszym powodem analizy narracji prasowej – na pozór „tylko” obiektu dziedzictwa i kultu, a tak naprawdę „pomnika pamięci” podlegającego ciągłej reinterpretacji. Motywacja badawcza wywodziła się z bezpośredniego uczestnictwa i kierowania kompleksową konserwacją retabulum Stwosza w latach 2015-2021. Ten fakt pogłębił moją refleksyjność jako badacza. **Brak badań dotyczących mediatyczności ołtarza Wita Stwosza jako unikalnego obiektu dziedzictwa kulturowego** skłonił mnie do eksploracji materiałów, zwłaszcza prasowych, dotyczących przełomo-

⁽¹⁾Narodowa instytucja kultury – agenda MSZ.

⁽²⁾Marshall McLuhan (2004). *Zrozumieć media. Przedłużenia człowieka*. Warszawa: Wydawnictwa Naukowo Techniczne WNT.

wych wydarzeń w historii dziejów ołtarza Wita Stwosza, a zwłaszcza jego kompleksowych czterech konserwacji (XIX wiek, dwie w XX wieku, XXI wiek).

Motywym drugim było **dążenie do odkrycia nieznanymi relacji prasy krakowskiej** dotyczących dziejów ołtarza mariackiego. Ten motyw dotyczy w szczególności: badań nad momentami zwrotnymi w historii ołtarza jako obiektu dziedzictwa, potrzeby lepszego rozeznania w wydarzeniach mniej znanych i przemilczanych oraz dotarcie do tematyki społecznej (lokalnej) wokół ołtarza Wita Stwosza. Obecna w rozproszonych archiwaliach prasowych pamięć historyczna – zebrana i uporządkowana – pozwoliła w konsekwencji na kompleksową analizę dziejów ołtarzowych z włączeniem kolorytu wydarzeń, osób-bohaterów biorących udział w tych wydarzeniach, a także ich motywacji oraz wartości, wokół których budowano relacje społeczne w odniesieniu do dzieła sztuki i obiektu kultu.

Motywym trzecim wynikającym z obserwacji własnych, poczynionych podczas kwerendowania i eksploracji materiałów prasowych, były braki i nieścisłości w analizowanych informacjach, które czyniły niepełnym, karykaturalnym obraz dotyczący wydarzeń, osób, wartości. Ten **dysonans pomiędzy przekazem historycznym a przekazem prasowym**, skłonił mnie do podjęcia rozważań na temat rzetelności, kompletności, prawdziwości i wielu innych atrybutów ściśle utożsamianych z jakością informacji. Cech, których poziom natężenia w poszczególnych materiałach prasowych może być zróżnicowany ze względu na czas powstawania relacji.

Motywym czwartym jest kontynuacja badań i dodanie wartości do polskiego (i międzynarodowego) dorobku w zakresie szeroko pojmowanego dziennikarstwa jakościowego (poważnego). Praktykując opinię naukową, o tym że niska jakość (byle-jakość) dziennikarstwa stanowi największe zagrożenie dla mediów, rozpoznałem nie tylko potrzebę badań nad dziennikarstwem jakościowym, ale i różnorodność rozważań i podejść w interpretacji tej problematyki. Co istotne z punktu widzenia motywów tej monografii, zauważyłem **brak użytecznych i zarazem uniwersalnych narzędzi badawczych w tej materii**⁽³⁾. Budowa i walidacja takiego narzędzia została przedstawiona jako osiągnięcie badawcze.

Motywym piątym była **potrzeba integracji metodologicznej** różnych kierunków badań prowadzonych w ramach dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach, tj.: info-etyka, komunikowanie dziedzictwa kulturowego, bohaterowie prasy krakowskiej oraz dziennikarstwo jakościowe. Ekosystem medialny ołtarza mariackiego – jako obiektu kultu i kultury – stał się dla mnie pretekstem do podjęcia pracy analitycznej we wszystkich tych czterech kierunkach.

4.2 Specyfika badań w kontekście dyscypliny

Moim priorytetem badawczym była dbałość o umiejscowienie wszystkich elementów rozważań i analiz na gruncie macierzystej dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach, przy zwróceniu uwagi na interdyscyplinarną naturę tematu monografii. W procesie ba-

⁽³⁾ Mikołaj Bajew (2022). "Sprawozdanie z 13. edycji konferencji Współczesne Media: Dziennikarstwo jakościowe (Lublin, 27-28 kwietnia 2022 r.)" W: *Studia Medioznawcze* 23 (3), s. 1264–1267. doi: [10.33077/uw.24511617.sm.0.3.711](https://doi.org/10.33077/uw.24511617.sm.0.3.711), s. 1265.

dawczym zdefiniowano trzy główne osiągnięcia naukowe, tożsame z trzema płaszczyznami wkładu w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach (a także zdefiniowane w tytułowych trzech częściach monografii – *Prasa, Historia i Jakość*):

1. Odkrycie i charakterystyka unikalnej mediosfery ołtarza Wita Stwosza oraz wskazanie w prasie i jej krakowskim kontekście lokalnym tematyki ołtarza jako motyw przewodni w publikacjach w okresie ponad 150 lat (od 1867 r. do 2022 r.).
2. Wyznaczenie unikalnych obszarów narracji prasowych dotyczących kompleksowych konserwacji ołtarza mariackiego i zdarzeń związanych ze zmianą miejsca pobytu i umieszczenia nastawy ołtarzowej oraz konfrontacja tychże narracji z faktami historycznymi.
3. Opracowanie i walidacja autorskiego modelu oceny i pomiaru jakości materiałów prasowych historycznych i współczesnych (TULIP: *Test on Usability, Linguistic, Information and Publicity*).

Poniżej przedstawiam syntetyczne streszczenie tych trzech płaszczyzn badawczych w kontekście oryginalności ich wkładu w dyscyplinę nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Ad 1. Mediosfera ołtarza

Pierwsza płaszczyzna badawcza była rozpoznaniem komunikacji społecznej wokół dzieła Wita Stwosza – znanego w dziedzinie historii sztuki, ale nieprzebadanego przez medioznawców. Zjawisko określone przeze mnie jako mediatyczność⁽⁴⁾ nastawy ołtarzowej pochodzącej z epoki późnego gotyku jest zastanawiające nawet dla laika w dziedzinie komunikacji. Mediosfera i mediatyczność ołtarza to niezwykle obszerne – i jak dotychczas nieprzebadane – źródło danych dla dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach: począwszy od legendarium ołtarzowego jak np. „Historia żółtej ciżemki”⁽⁵⁾ aż do wykorzystania wizerunku ołtarza i jego detali w przestrzeni publicznej (np. wirtualny spacer czy rzeźba Fontanna Żaka na placu Mariackim).

Ad 2. Narracje prasowe

Ta płaszczyzna dotyczy przedstawienia narracji ściśle prasowej, ograniczonej do okresów powiązanych z cyklicznie prowadzonymi kompleksowymi konserwacjami ołtarza mariackiego, i dwoma zdarzeniami związanymi ze zmianą miejsca pobytu (umieszczenia) nastawy ołtarzowej. Wydarzenia te – niezależnie od czasu – cieszyły się dużym zainteresowaniem prasy. Pierwsze dwie konserwacje ołtarza, mające miejsce w latach od 1867 do 1871 oraz od 1932 do 1933, to początek zainteresowania krakowskiej prasy lokalnej metodami konserwatorskich interwencji. Znamienny okazał się brak jakichkolwiek publikacji prasowych dotyczą-

---

⁽⁴⁾ Pojęcie używane w praktyce dziennikarskiej, zwłaszcza w mediach wizualnych, nawiązujące w pewnym sensie do fotogeniczności; kluczem do uzyskania cechy mediatyczności jest pewna „naturalność” osób (np. aktorów, prezenterów) w wyrażaniu siebie (własnych emocji) oraz zdolność przyciągania uwagi w czasie trwania widowiska, ale również przez fotografię, ekran. Choć to pojęcie odnosi się do człowieka, cecha ta może zostać z powodzeniem przypisana utrwalonym w kulturze obiektom czy dziełom o intrygującej i oryginalnej aurze.

⁽⁵⁾ Antonina Domańska (1913). *Historia żółtek ciżemki*. Poznań: Księgarnia Św. Wojciecha.

cych ukrycia retabulum przed wojną w 1939 r. Ta wojenna „luka informacyjna” oddziela dwie kompleksowe konserwacje ołtarza od prasowej reprezentacji jego powrotu do Polski i Krakowa w 1946 r. (PO1). Po tym wydarzeniu nastąpiła jego trzecia kompleksowa konserwacja – tzw. restauracja wawelska – w latach 1946–1949. W prasie połączono jej reprezentację z następującą bezpośrednio potem wystawą ołtarza na Wawelu, trwającą aż do 1957 r. Tym samym powrót mariackiej nastawy ołtarzowej do prezbiterium kościoła Mariackiego nastąpił dopiero w 1957 r., co też zostało odzwierciedlone w lokalnej prasie.

Po dużym medialnym zainteresowaniu konserwacją i powrotem retabulum do mariackiej fary, nastąpił w prasie czas „rozproszonego zainteresowania” ołtarzem. Prasa nie relacjonuje jednego wydarzenia, lecz poddaje retrospekcji wszystkie poprzednie historie. Zupełnie nie wzbudziły zainteresowania prasowego dwie konserwacje interwencyjne ołtarza Wita Stwosza w latach 1982–1983 oraz w 1999 r. Ten zbiór różnorodnych tematycznie publikacji ołtarzowych ma miejsce aż do roku 2015, kiedy to rozpoczęła się czwarta, kompleksowa restauracja ołtarza 2015-2021. To ostatnie wydarzenie odznacza się najwyższą – w porównaniu do pozostałych – intensywnością reprezentacji.

Na tej płaszczyźnie analizy prasowej – i na tle wyżej opisanych siedmiu wydarzeń – przedstawiłem ewolucję zmian w sposobie konstruowania i dostarczania przekazów medialnych (prasowych) w historycznym przedziale ponad 150 lat historii ołtarza, począwszy od jego pierwszej kompleksowej konserwacji w latach 1867-1870, zbiegającej się historycznie z początkiem rozkwitu prasy krakowskiej. Wymagało to dogłębnej i wielokrotnej lektury każdego z 250 artykułów prasowych oraz skonfrontowania zawartych tam informacji ze źródłami historycznymi. To pozwoliło na wyodrębnienie trzech wątków narracyjnych: zdarzeń, osób i wartości.

Ad 3. Jakość przekazów prasowych

Płaszczyzna dziennikarskiej jakości to osiągnięcie niejako nadbudowane na gruncie dogłębnej lektury ołtarzowego korpusu, jednakże najbardziej wymagające pod względem metodologicznym. Nie zidentyfikowano bowiem w dorobku dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach – ani polskim, ani zagranicznym – narzędzia pozwalającego na jednoznaczną ocenę, czy dany materiał prasowy spełnia odpowiednie standardy jakości. W obszernej literaturze na ten temat trudno jest nawet znaleźć jednoznaczne zestawienie atrybutów, czy też kryteriów jakości (np. wiarygodność, prawdziwość) oraz zalecenia co do tego, w jaki sposób powinno się je mierzyć.

To wyzwanie badawcze wymagało zatem w pierwszej kolejności ponownej lektury całego korpusu i zastosowania metody tzw. zdarzeń krytycznych, której celem było wykrycie – w analizowanych 250 tekstach – kluczowych problemów wpływających na jakość przekazu prasowego. Następnie dokonałem systematycznego przeglądu literatury w zakresie oceny jakości tekstów dziennikarskich i innych oraz informacji biznesowo-bazodanowych. Rezultatem tej kompleksowej inwentaryzacji wiedzy było zdefiniowanie 16 kryteriów oceny jakości przekazów prasowych i ich pogrupowanie według czterech wymiarów: informacyjności, języka prasowego, użyteczności oraz sposobu upublicznienia. Kompletny model nazwałem –

dla celów praktycznych – TULIP (z ang. *Test on Usability, Linguistic, Information and Publi-city*).

Za naukową oryginalność na tej płaszczyźnie, można uznać w szczególności sposób operacjonalizacji i pomiaru kryteriów stanowiących elementy TULIP. Jego implementacja na bazie korpusu 250 ołtarzowych materiałów wymagała kilku miesięcy pracy dwóch ekspertów (koderów), których odpowiedzi poddano wielopoziomowej analizie statystycznej i wielokryterialnej. Wyniki oceny jakości zostały następnie porównane z wynikami uzyskanymi dzięki zautomatyzowanej analizie treści, celem sprawdzenia, czy na ekspercką ocenę jakości mają wpływ takie parametry tekstu jak jego zrozumiałość czy wydźwięk emocjonalny. Wkład w dyscyplinę nauki o komunikacji i mediach to zatem nie tylko zdefiniowanie i organizacja samego modelu oceny jakości – TULIP – ale także opracowanie zsyntetyzowanej metodyki jego walidacji. W tym procesie użyto narzędzi badawczych stosowanych nie tylko w rodzimych dyscyplinach, ale także w innych dyscyplinach dziedziny nauk społecznych. Przykładowo, narzędzia analizy wielokryterialnej stosowane są tradycyjnie w dyscyplinach ekonomia i finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości.

4.3 Cele naukowe monografii

Celem głównym badań jest przeprowadzenie kompleksowego studium metodologiczno-badawczego komunikacji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji prasowej wydarzeń wokół ołtarza Wita Stwosza w Krakowie w latach 1867-2022⁽⁶⁾.

Szczegółowe cele badawcze monografii obejmują:

Cel pierwszy to rozpoznanie mediatyczności oraz ekosystemu komunikacji społecznej wokół retabulum Wita Stwosza. Ten cel został zrealizowany za pomocą przeglądu różnych rodzajów aktywności mediów tradycyjnych i nowych. Cel ten choć wydaje się być z pozoru ukryty w monografii przenika całą jej treść. Retabulum ołtarzowe „adaptuje się” z łatwością do różnych form komunikacji społecznej i stanowi bardzo „plastyczny”, „wdzięczny” przedmiot wielu stylów i sfer medialnych aktywności, w szczególności świadectw prasowych wybranych do badań.

Cel drugi to systematyka narracji ww. świadectw prasowych dotyczących dziejów konserwacji ołtarza mariackiego, wraz z elementami tejże narracji o burzliwych losach powiązanych historycznie z II Wojną Światową. Efektem tegoż było wyodrębnienie głównych osi informacyjnych, a następnie opis obrazu wierności prezentacji historii najnowszej ołtarza (koniec XIX, XX, początek XXI wieku) na łonie dziennikarstwa prasowego (narracji prasowych) w specyficznym, lokalnym środowisku miasta Krakowa. Innymi słowy, cel ten to wieloaspektowa diagnoza sposobu obecności dziedzictwa ołtarzowego w krakowskiej prasie, poprzez identyfikację subtelnych faktów biograficznych oraz z pozoru mało znaczących w dziejach wydarzeń organizacyjnych i polityczno-społeczno-kulturowych.

⁽⁶⁾ Rok 1866 to data rozpoczęcia pierwszej wielkiej restauracji stwoszowskiego ołtarza (1866-1871), natomiast rok 2022 to zakończenie komunikacji wokół najnowszej, trwającej prawie siedem lat najnowszej jego konserwacji (2015-2021).

Cel trzeci to opracowanie nowego modelu i metodyki oceny jakości treści prasowych (wspomniany powyżej TULIP, opisane w p. 4.2 Autoreferatu) i demonstracja jego zastosowania w badaniach nad jakością artykułów prasowych dotyczących ołtarza Wita Stwosza w okresie ostatnich kilkunastu dekad. Model TULIP opracowano z myślą o możliwości jego aplikacji w ocenie tekstów prasowych o różnorodnej tematyce, niezależnie od czasu ich publikacji. Aby zapewnić porównywalność modelu na przestrzeni lat uznano, że najlepiej nadaje się do tego celu reprezentacja wydarzeń, które odbywają się cyklicznie w ciągu lat, i za takie wydarzenie uznano troskę społeczności o światowej rangi dziedzictwo kulturowe.

4.4 Struktura i zawartość monografii

Monografia składa się z trzech wyraźnie wydzielonych tematycznie części (Prasa, Historia, Jakość). Jednakże one korespondują ze sobą w horyzoncie problemu – dominanty: jakości dziennikarstwa. Każda z części składa się z trzech rozdziałów.

W pierwszej części monografii (**Prasa**) wskazuję na historyczne tło procesu analitycznego, narzędzia metodologiczne oraz wyznaczam korpus badawczy pochodzący organicznie z krakowskiej prasy lokalnej. Trzy rozdziały wprowadzają w panoramę rozważań i integrują badania wokół szeroko rozpoznawalnego zabytkowego obiektu: ołtarza Wita Stwosza. Ten późnogotycki element wyposażenia kościoła Mariackiego posiada ugruntowaną w historii aurę medialną i znaczenie dla społeczności lokalnej, również jako znak wiary/tożsamości/wspólnoty.

Pierwszy rozdział ukazuje historyczny kontekst fary Mariackiej i jej żywotne, jakościowe dziedzictwo, które pełne zakrętów historii przetrwało do czasów obecnych. Nie chodzi tutaj wyłącznie o kategorię atrakcji turystycznej, lecz o szeroki wymiar kulturowy w powiązaniu z listą Światowego Dziedzictwa UNESCO, ośrodek życia społeczności, współczesną lokalną komunikację społeczną i duchowe interakcje. Uwypuklam w tym rozdziale przekazy medialne dotyczące ołtarza, począwszy od kronik, *legendarium*, ikonografii po filmotekę tworząc obraz mediatyczności ołtarza i wskazując na bogactwo nagromadzenia komunikatów/danych.

Drugi rozdział identyfikuje metodę opisową (historyczną) jako konieczną i użyteczną do dokonania szczegółowej analizy prasy lokalnej, a wskazane w następstwie współczesne metody i techniki analizy treści zostały poddane usystematyzowaniu pojęciowemu. Ułatwiło to przedstawienie prasowych osi narracyjnych, a to ostatnie pozwoliło na wyznaczenie celów badawczych i postawienie hipotez.

Trzeci rozdział poświęciłem poszukiwaniom badawczego korpusu materiału prasowego i identyfikacji tytułów obecnych aktywnych w czasie wielkich konserwacji retabulum Mariackiego podejmowanych od II połowy XIX wieku oraz innych znaczących wydarzeń. Dokonałem w nim selekcji źródeł badawczych, ale mimo to 16 tytułów przyjętych do analizy dostarczyło 250 materiałów prasowych zdefiniowanych jako korpus badawczy.

W drugiej części (**Historia**) zaprezentowałem odkrycie i rozpoznanie w prasowych treściach istotnego waloru poznawczego odnoszącego się do komunikacji troski o dziedzic-

two. W „prasorysie” retabulum Wita Stwosza, w czasie czterech etapów kompleksowych prac konserwatorskich i szczególnych losów powojennych ołtarza, następuje rozpoznanie dynamizmu dziejów życia społeczności lokalnej Krakowa wraz ze wskazaniem aksjologicznej warstwy tekstów prasowych.

W rozdziale czwartym zidentyfikowałem ważne zdarzenia ołtarzowe i ich chronologię w ekspozycji prasy krakowskiej. Prasa pozwala bowiem na bardziej szczegółowe wyjaśnienie procesu historycznego i aury dookoła ołtarzowych dziejów najnowszych. Wydarzenia chronologicznie opisywane na „linii życia” retabulum dzięki narracji prasowej nabierają „plastyczności” a czasoprzestrzeń dziedzictwa ołtarzowego jest zbiorem doświadczanych przez świadków–redaktorów zdarzeń zlokalizowanych jednocześnie w ściśle określonej przestrzeni ołtarza Wita Stwosza oraz wychodzącą nieraz poza kościół Mariacki – i czasie, podzielonym na precyzyjnie zdefiniowane wydarzenia.

Analizą historyczną prasy i jej dyskursu zajmę się w rozdziale piątym prowadząc rozważania wokół najistotniejszych osób-aktorów prasowych. Wedle przekazów, społeczne zaangażowanie wielu bohaterów, w tym bohaterów nieznanymi z archiwaliów konserwatorskich, przyczyniło się do dobrego stanu zachowania ołtarza aż do XXI wieku. Wykazałem w tym miejscu również niektóre braki i nieścisłości w narracji prasowej w porównaniu z najnowszymi pracami historyków, jak również określiłem kategorię bohaterów tła (np. Emeryk Czap-ski), bohaterów zbiorowych (np. Niemcy) oraz bohaterów zapomnianych (np. konserwatorki).

W rozdziale szóstym natomiast dokonano analizy wartości występujących w prasowych przekazach ołtarzowych. Ochrona dziedzictwa, wartość unaukowania-akademickości i piękno (sztuki rzeźbiarskiej) to przykładowe obserwacje partykularnej aksjologii w lekturze prasowej korpusu, które są niczym „puzzle” w większej układance dziennikarskich rozważań o ołtarzu stwoszowskim. Ta swoista oś aksjologiczna (dyskurs) przenika materiał badawczy i posiada również swoje odniesienie do wartości religijnych (sacrum–profanum) i materialnych (np. koszty prac).

W trzeciej części (**Jakość**) omawiam kolejno proces opracowywania, budowy i walidacji narzędzia TULIP, służącego do oceny treści prasowych pod względem jakościowym.

Rozdział siódmy to systematyczny przegląd myśli w zakresie badań nad jakością (wzorce jakości), jakością dziennikarską, ale również przegląd badań obejmujących dużo szerszy zakres, w tym jakość informacji. Integralną częścią tego rozdziału jest przedstawiona w aneksie autorska klasyfikacja badawcza, która wskazuje na historię dokonań analitycznych w definiowaniu wzorców jakości. W tym rozdziale przedstawiłem 16 kryteriów oceny jakości w sposób syntetyczny, zwracając uwagę na zmienne (elementy) objaśniane i objaśniające.

W rozdziale ósmym koncentruję się na kwalitonomicznym i kwalimetrycznym podejściu do oceny artykułów prasowych i w ramach tego drugiego przedstawiam wyżej wspomniany model TULIP (4.2). W nim jakościowe i ilościowe podejście do jakości (wartość dziennikarstwa) przybiera strukturę hierarchiczną czterech wymiarów jakości: jakość informacyjną, językową, upublicznienia i użyteczności, do których przypisano 16 kryteriów.

Rozdział dziewiąty poświęcony został w całości wprowadzeniu w praktykę i testowaniu

modelu TULIP na zidentyfikowanym wcześniej, jednorodnym korpusie tekstów. Wyniki badań pozwoliły na klasyfikację punktową materiałów. Ponadto dokonano analizy tych wyników (ekspertskie oceny jakości) w odniesieniu do parametrów tekstów takich jak zrozumiałość i wydziwki emocjonalny.

Formułę monografii dopełniają: *Słowo od autora, Wprowadzenie, Zakończenie, Bibliografia, Indeks osób, Indeks pojęć, Aneks.*

4.5 Materiał badawczy i metody badawcze

Monografia, ze względu na wielorakość jej warstw narracyjnych, złożoną kompozycję i charakter, wymagała sięgnięcia do różnych metod i narzędzi badawczych. Wyzwania badawcze związane z tak złożoną analizą i doбором metod zostały przedstawione przede wszystkim w Rozdziałach 2 i 7 monografii. Poniżej zostały one opisane w sposób syntetyczny i przekrojowy, w odniesieniu do poszczególnych części monografii.

Materiał badawczy:

- 1. Teksty kultury:** literackie, audiowizualne, audialne i wirtualne. Każdy z nich powstawał w zgodzie z określonymi regułami i nie był dziełem przypadku. Zaliczamy do nich tym samym książki, jak też źródła kronikarskie, przewodniki po Krakowie, opowieści, bajki, legendy, wiersze, obrazy oraz popularną ikonografię, rzeźby, architekturę, kino, teatr, utwory muzyczne, audycje radiowe i telewizyjne, gry komputerowe i hiperteksty oraz każdy przejaw działalności człowieka dotyczący np. ołtarza mariackiego. Każdy z tekstów kultury można przeanalizować i zinterpretować (Część 1).
- 2. Literatura naukowa polska i zagraniczna:** artykuły i książki dotyczące przede wszystkim historii ołtarza Wita Stwosza, historii prasy krakowskiej, jakości dziennikarskiej oraz metodologii oceny jakości informacji (w ujęciu szerokim) oraz jakości treści prasowych (w ujęciu wąskim). W celu identyfikacji źródeł posłużono się wyszukiwarką Google Scholar oraz bazą czasopism ScienceDirect (przy użyciu odpowiednich słów kluczowych). Materiał ten był podstawą do tzw. systematycznego przeglądu literatury, zarówno jeśli chodzi o komponent prasowy i historyczny (Część 1 i 2), jak i jakościowy (Część 3).
- 3. Artykuły prasowe dotyczące ołtarza stwoszewskiego:** korpus prasowy złożony finalnie z 250 artykułów zgromadzonych w wyniku wielopoziomowej kwerendy materiałów prasowych, zawężonych do tytułów prasy krakowskiej oraz dodatków krakowskich w prasie ogólnopolskiej. Kwerenda ta obejmowała rozproszone zasoby wydawnictw, bibliotek i archiwów elektronicznych, dlatego proces ten był pracochłonny i długotrwały. Został on opisany w Rozdziale 3 monografii w odniesieniu do trzech „poziomów dostępu” do zasobów prasowych: 1. wersja wyłącznie drukowana dostępna w bibliotece lub archiwach wydawniczych; 2. wersja elektroniczna w formie skanu, zarchiwizowana i dostępna na stronach bibliotek cyfrowych; 3. wersja w pełni zdigitalizowana dotycząca jedynie tytułów publikowanych w XXI wieku. Dlatego proces ekstrakcji materiałów ba-

dawczych pochodzących z XIX i XX wieku wymagał dodatkowo odniesienia do historycznych źródeł referencyjnych, w celu zapewnienia maksymalnej kompletności korpusu. Ponadto, opisane w kolejnej części metody i narzędzia badawcze wymagały tekstów w wersji cyfrowej, co – w obliczu braku właściwych narzędzi OCR⁽⁷⁾ – wiązało się z procesem ręcznej digitalizacji prawie 200 tekstów prasowych.

Metody i narzędzia badawcze:

- 1. Systematyczny przegląd literatury i tekstów kultury:** metoda polegająca na analizie źródeł polskiej i światowej myśli medioznawczej, dzieł historycznych dotyczących ołtarza mariackiego oraz piśmiennictwa w zakresie oceny jakości informacji (zarówno bazodanowych, jak i stricte dziennikarskich). Spośród wielu typów przeglądów literatury, np. narracyjny (tradycyjny), zakresowy, krytyczny, i wiele innych, przegląd systematyczny wybrałem jako ten, który „łączy w sobie cechy przeglądu krytycznego z wyczerpującym procesem przeszukiwania”⁽⁸⁾. Szczególnie bowiem opracowanie wstępnej konstrukcji TULIP wymagało pogłębionej wiedzy na temat kryteriów oceny jakości.
- 2. Analiza historyczna:** wiodąca metoda badawcza w Części 2 monografii. Jako punkt wyjścia przyjąłem dwa uzupełniające się ujęcia tej metody: 1. retrospektywne⁽⁹⁾, wedle którego za punkt wyjścia badacz przyjmuje czasy współczesne, a w kolejnych etapach badawczych niejako „cofa się w czasie” w coraz to wcześniejsze lata; 2. historyczno-porównawcze⁽¹⁰⁾, zgodnie z którym jest to system różnorodnych narzędzi i technik analitycznych, w których kluczową rolę pełni interpretacja materiału przez badacza. Nadmieniam ponadto w Rozdziale 2 monografii, że liczne prace medioznawcze wykorzystują metody historyczne, a same materiały prasowe można traktować jako bardzo istotne i wszechstronne źródła dla analiz historycznych.
- 3. Ilościowa – korpusowa (zautomatyzowana) – analiza treści:** obejmuje powszechnie używane w medioznawstwie (mediolingwistyce) podstawowe narzędzia jak: listy frekwencyjne, analiza słów kluczowych czy analiza kolokacji. Te narzędzia zostały wykorzystane przede wszystkim w Części 2 monografii jako istotny element analizy historycznej. Przykładowo, frekwencyjność leksemów „technicznych” opisujących naturę konserwacji (ołtarzowe *profanum*) została porównana – w ujęciu czasowym – z częstością występowania atrybucji religijnego kultu (ołtarzowe *sacrum*). Natomiast w Części 3 wykorzystano narzędzia przetwarzania języka naturalnego NLP⁽¹¹⁾ do zautomatyzowanej analizy tekstów prasowych pod względem ich zrozumiałości oraz wydźwięku

---

⁽⁷⁾ang. *Optical Character Recognition*.

⁽⁸⁾Marta Makowska (2020). *Przegląd systematyczny – krok po kroku. Przewodnik dla początkujących badaczy reprezentujących nauki społeczne*. 1 wyd. Warszawa: Wydawnictwo SGGW, s. 23.

⁽⁹⁾Joanna Plit (czerwiec 2005 2006). „Analiza historyczna jako źródło informacji środowisku przyrodniczym”. W: *Regionalne Studia Ekologiczno-Krajobrazowe. XVI tom z serii Problemy Ekologii Krajobrazu*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 217–226, s. 219.

⁽¹⁰⁾Earl Babbie (2008). *Badania społeczne w praktyce (przekład polski)*. 1 wyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 365.

⁽¹¹⁾ang. *Natural Language Processing*.

emocjonalnego (sentymentu). Wyniki te posłużyły później w procesie statystycznej walidacji eksperckich ocen TULIP, co zostało szczegółowo opisane w Rozdziale 9.

4. **Jakościowa analiza treści prasowych:** podobnie jak w przypadku metody historycznej, brakuje w literaturze jednoznacznych wytycznych i jasnych procedur badawczych. Za najważniejszy element jakościowej analizy treści można uznać tzw. klucz kategoryzacyjny, czyli system kategorii (kodów), pokrywających konceptualnie badany wycinek treści⁽¹²⁾. Klucz ten został opracowany i zastosowany w formie ankiety w Części 2 monografii, jako wsparcie komplementarne do analizy ilościowej treści. Przykładowo, „wydźwięk sakralny” artykułu – interpretowany przez eksperta w trakcie lektury materiałów prasowych – nie zawsze korespondował z frekwencyjnością leksemów *sacrum*. Jest to dowodem na to, że zautomatyzowana analiza leksykalna nie może stanowić jedyne narzędzie opisu charakteru prasowego przekazu. Zupełnie inna forma jakościowej analizy tekstualnej została wykorzystana w Rozdziale 8. Zastosowałem tam tzw. *metodę incydentów krytycznych*. Celem było wykrycie w analizowanym korpusie prasowym „krytycznych problemów” wpływających na jakość medialnego przekazu. Takimi problemami okazały się m.in. niedopowiedzenia, powtórzenia, czy też pewne zafałszowania historii. W następnym etapie badawczym zestawiałem je z kryteriami oceny jakości informacji wyznaczonymi na podstawie systematycznego przeglądu literatury.
5. **Narzędzia statystyczne:** opracowany przeze mnie model TULIP został poddany walidacji przy użyciu odpowiednich statystyk. W tym celu zostało zarekrutowanych dwóch ekspertów – specjalistów z wykształceniem dziennikarskim i mających doświadczenie w tej dziedzinie. Zostali oni poproszeni o ocenę – za pomocą TULIP – każdego z 250 artykułów z ołtarzowego korpusu prasowego. Sam proces oceny trwał ok. 2 miesiące. W najprostszej formie statystyki przedstawiały ocenę punktową od 0 do 80 punktów, przy czym wyższa punktacja oznacza wyższą jakość. Rozrzut tych punktów w ujęciu czasowym pokazał trend, że artykuły współczesne oceniane są na ogół wyżej. Wyniki tej oceny – opisane w szczegółach w Rozdziale 9 monografii – zostały poddane walidacji poprzez m.in. wskazanie ich korelacji z wyznaczonym automatycznie indeksem zrozumiałości (FOG) czy sentymentu. Analiza ta miała na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy na ocenę jakości przekazu mają wpływ takie parametry tekstu, jak jego zrozumiałość czy wydźwięk emocjonalny. Mocną stroną takiego procesu walidacji jest użycie dużej liczby publikacji prasowych pochodzących z różnych okresów, ale dotyczących tego samego obiektu, co stanowi tło porównawcze. Jest to jednocześnie słabością tych badań; pełna walidacja TULIP wymagałaby bowiem korpusu różnorodnego pod względem tematycznym oraz większej liczby ekspertów oceniających. To jednak mogłoby być przedmiotem dalszych, wieloletnich badań.
6. **Narzędzia wielokryterialne:** implementacja wielokryterialnej analizy decyzyjnej, tradycyjnie stosowanej w pokrewnych dyscyplinach dziedziny nauk społecznych – ekono-

---

⁽¹²⁾ Earl Babbie (2008). *Badania społeczne w praktyce (przekład polski)*. 1 wyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 428.

nia i finanse oraz nauki o zarządzaniu – w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach, to eksperyment badawczy służący pogłębionej analizie problematyki kryteriów oceny jakości przekazów prasowych. W tym celu użyto dwóch najczęściej stosowanych i uzupełniających się nawzajem narzędzi: analitycznego procesu hierarchicznego (AHP) oraz TOPSIS. Ich działanie zostało szczegółowo objaśnione w Rozdziale 9. Metody te użyto, co prawda już wcześniej do analizy jakości informacji bazodanowych⁽¹³⁾, jednakże po raz pierwszy zastosowałem je w badaniach medioznawczych. Analiza TOPSIS pozwoliła na dodatkową walidację prostego rankingu punktowego. Za pomocą analizy AHP – psychologiczno-matematycznej metody stosującej porównania parami zestawu alternatyw – eksperci wskazali, które kryteria są dla nich najważniejsze podczas oceny artykułów. Metoda ta pozwoliła na wyznaczenie wag (priorytetów) wszystkich kryteriów. Powiązanie wyników TOPSIS oraz AHP pozwoliło na sporządzenie porównawczego z oceną punktową „rankingu jakości” wszystkich 250 artykułów, a w dalszej kolejności porównanie tych wyników ze zautomatyzowanymi parametrami tekstu.

7. Metoda ekspercka (ocen ekspertów): metoda polegająca na udziale ekspertów została użyta w procesie oceny historycznej materiałów prasowych (Część 2) oraz ich jakości (Część 3). Analiza jakości treści została dokonana przez dwóch ekspertów. Dobór ekspertów był tak ukierunkowany, że były to osoby, które z racji swojego specjalistycznego wykształcenia oraz zainteresowań i doświadczenia, posiadały wiedzę potrzebną do analizy korpusu złożonego z historycznych i współczesnych materiałów prasowych. W badaniu dla Części 2 (Historia) eksperci dokonali ocen na bazie czternastoetapowego formularza zbudowanego na podstawie klucza kategoryzacyjnego. Natomiast w badaniu dla Części 3 (Jakość) inni eksperci (również dwóch) dokonali oceny jakości materiału prasowego za pomocą ankiety, zawierającej 80 pytań odnoszących się do 16 kryteriów jakości, z możliwością udzielenia odpowiedzi Tak-Nie. Takie uproszczenie było celowe, co też zostało szczegółowo uzasadnione w Rozdziale 9 monografii. Proces ocen eksperckich był czasochłonny ze względu na konieczność analizy wszystkich 250 materiałów.

Złożony proces doboru instrumentarium badawczego i interdyscyplinarność metodologiczna stanowią dodatkowe wyzwania badawcze, które można postrzegać w ujęciu przekrojowym. Stąd też nawiązujący do tego podtytuł monografii: studium metodologiczno-badawcze.

4.6 Syntetyczny opis wyników badań

Wyniki badań w Części 1 (Prasa)

1. Przegląd dziejów komunikacji społecznej elementu dziedzictwa (ołtarza mariackiego

⁽¹³⁾Sylvain Kubler i in. (2018). "Comparison of metadata quality in open data portals using the Analytic Hierarchy Process". W: *Government Information Quarterly* 35 (1), s. 13–29. doi: [10.1016/j.giq.2017.11.003](https://doi.org/10.1016/j.giq.2017.11.003).

w Krakowie), który ujmuje z początku historyczne teksty kultury, odnajdując je w szczególności (Rozdział 1).

2. Przegląd i synteza współczesnych metod analizy przekazów prasowych (np. analiza historyczna, ilościowa i jakościowa analiza treści z użyciem narzędzi NLP, analiza dyskursu, analiza jakości dziennikarskiej) wraz z określeniem specyfiki wyzwań badawczych monografii (Rozdział 2).
3. Wydzielenie z korpusu prasowego, obejmującego 250 artykułów na temat ołtarza stwoszewskiego opublikowanych w latach 1867-2022, siedmiu dystynktywnych wydażeń prasowych i sformułowanie następujących podkorpusów: 1. K-XIX ($n = 14$ tekstów): restauracja 1867-71; 2. K-XX ($n = 59$ tekstów): restauracja 1932-33; 3. PO1 ($n = 18$ tekstów): powrót ołtarza do Krakowa w 1946 r.; K-WAW ($n = 30$ tekstów): restauracja wawelska 1946-49 i wystawa na Wawelu 1949-57; PO2 ($n = 26$ tekstów): powrót ołtarza w 1957 r. z Wawelu do kościoła Mariackiego; VARIA ($n = 34$ teksty): cykl różnorodnych wydarzeń w II poł. XX w.; K-XXI ($n = 69$ tekstów): restauracja 2015-21 i wydarzenia bezpośrednio ją poprzedzające. Do tego opracowano założenia dotyczące dalszej analizy korpusowej oraz klucz kategorizacyjny w kontekście zdarzeń, bohaterów i wartości (Rozdział 3).

Wyniki badań w Części 2 (Historia)

Historia przekazów prasowych to zarazem „historia zmysłów” – historia postrzegania życia przez świadków – oraz nieustanna aktualizacja kultury, przekraczanie i dostosowywanie się przez świadków do kolejnej jej wersji. Stąd wynikiem uzyskanym przez badania w tej części są trzy opowieści (drogi, warstwy) traktujące o narracji prasowej całego korpusu:

1. Odkrycie kontekstu wydarzeń na podstawie prasowych przekazów, odnalezienie potwierdzenia, głębszego objaśnienia lub kontrastu pomiędzy prasowymi narracjami znajdującymi się na osi czasu i przestrzeni. Niektóre z publikacji dopiero po latach uzupełniają faktograficznie stare i lektura tego procesu w całości korpusu przekazów pozwoliła mi na nowe ujęcie historii wydarzeń o mozaikowej strukturze zdarzeń (Rozdział 4).
2. Odkrycie bohaterów wielu planów narracji prasowej, zarówno tych pierwszego, jak i drugiego planu, wskazanie na wagę bohaterów tła i ich istotności dla dziejących się historii. Wskazanie na narracyjne braki w tym względzie i wprowadzenie kategorii bohatera zbiorowego, koniecznego w procesie ratowania dziedzictwa ujmowanego w przekazach prasy zbyt zdawkowo i bez właściwej atrybucji zasług (Rozdział 5).
3. Odtworzenie systemu wartości prasowego korpusu badawczego, który w poszczególnych seriach przekazu prasowego materiału (subkorpusy prasowe) występuje z różnym natężeniem, jednakże wyraźnie. Najważniejsze osie tego systemu wartości zaprezentowanego przez prasę ołtarzową dotyczą: *sacrum* w kontekście *profanum*, wartości dziedzictwa kulturowego w lokalnym kontekście, doceniania piękna i naukowości w procesie badawczym i konserwatorskim. Nie do przecenienia jest również narracja dotycząca wartości materialnej w relacji do bezcennego dziedzictwa sztuki (Rozdział 6).

Wyniki badań w Części 3 (Jakość)

1. Systematyczny przegląd dorobku polskiej i światowej myśli na temat istoty dziennikarstwa jakościowego (Rozdział 7).
2. Szczegółowy przegląd kryteriów oceny jakości informacji bazodanowych i dziennikarskich, specyficznych relacji pomiędzy tymi kryteriami i zbudowanie na tej podstawie własnego modelu oceny jakości przekazów prasowych – TULIP (rozwińnięcie tego akronimu wyjaśniono powyżej) – składającego się z 16 szczegółowych kryteriów pogrupowanych w 4 wymiary wraz z opracowanymi przeze mnie szczegółowymi wskaźnikami pomiaru (Rozdział 8).
3. Wielopoziomowa walidacja modelu TULIP, obejmująca analizę statystyczną i wielokryterialną (Rozdział 9), prowadząca do następujących wniosków, przykładowo: 1. Najwyższa ocena punktowa została przyznana artykułom współczesnym; 2. Eksperti byli w ujęciu ogólnym umiarkowanie zbieżni w swoich ocenach za pomocą modelu TULIP, lecz największą zgodność zaobserwowano w przypadku oceny wymiaru jakości użytkowej. 3. Oceny jakości materiałów prasowych dokonane przez ekspertów, wykazały jedynie słabą zależność od takich parametrów tekstu jak jego zrozumiałość czy wydźwięk. 4. Wykazano słabą zależność pomiędzy postrzeganą ważnością kryteriów a ich wpływem na sumaryczny wynik oceny jakości.

4.7 Hipotezy badawcze i ich weryfikacja

Hipoteza główna ma dwudzielny charakter i – podobnie jak hipotezy szczegółowe – została sformułowana w formie pytań badawczych⁽¹⁴⁾.

Hipoteza główna. Czy media w historii lokalnej społeczności – a w szczególności prasa lokalna Krakowa – wnoszą odkrywcze informacje o zdarzeniach, osobach i wartościach, towarzysząc konserwacjom i wydarzeniom przełomowym z obszaru dziedzictwa ołtarza stwoszewskiego? Czy prasa dotycząca tego zakresu tematycznego, a obejmująca kilkanaście ostatnich dekad, może stanowić bazę badawczą odpowiednią do rozważań nad jakością treści?

Wyżej postawione pytania hipotezy głównej – towarzyszące mi właściwie przez całą ścieżkę badawczą – odnoszą się do oryginalności badań nad mediami lokalnymi, komunikowaniem wizualnym, genealogią dziennikarstwa, a w efekcie zmierzają do holistycznego ujęcia problemu jakości przekazu w tematyce dziedzictwa kulturowego.

Okazało się bowiem, że mediosfera tego obiektu nie była dotychczas przedmiotem żadnych analiz medioznawczych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Natomiast sam ołtarz mariacki jest szeroko reprezentowany w monografiach naukowych i popularnych pracach z dyscyplin takich jak: historia, sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, nauki o kulturze i religii oraz nauki o sztuce. Dodatkowo, posiada bogaty własny prasorys

⁽¹⁴⁾Ewa Narkiewicz-Niedbalec (2016). "Rozumienie hipotezy w słownikach i podręcznikach z zakresu nauk społecznych". W: *Relacje. Studia z nauk społecznych* (1), s. 111–126, s. 15.

i mediorys, co wskazuje na ugruntowaną pozycję w komunikacji społecznej. Ta mediatyczność ołtarza stwoszowskiego motywuje do przebadania jego obecności w wielkich zasobach: kronikarskich, legendarium, prasowych, filmowych i innych. *Publicity* retabulum Mariackiego stanowi tym samym obszerną bazę badawczą dla medioznawcy. Ołtarz był bowiem przedmiotem wielu atrybucji kulturowych i tożsamościowych, a uprzednio i obecnie wciąż jest przedmiotem troski wielu osób i instytucji. W konkretnych relacjach medialnych, odniesionych do ołtarza Wita Stwosza, można odnaleźć również całą historię społeczności lokalnej, zaprezentowanej na różnych nośnikach kultury.

Odkryciem była nie tyle sama liczba wystąpień czy cytatów kulturowych dotyczących ołtarza, ale ich różnorodność, niepowtarzalność stylów ujęcia i kontekstu. Przykładowo, można wspomnieć choćby dokumenty Rady Miejskiej Krakowa, wyżej wspomnianą powieść Antoniny Domańskiej (1913) i film Sylwestra Chęcińskiego z 1961 r. pod tym samym tytułem: „Historia żółtej cizemki”.

Hipoteza główna w całości została zweryfikowana pozytywnie. Okazało się bowiem, że narracje o obiekcie kultu religijnego i zarazem przedmiocie dziedzictwa kulturowego mogą z powodzeniem służyć za kanwę dla różnorodnych badań medioznawczych i fundament do budowy nowego narzędzia analizy dziennikarstwa jakościowego. To z kolei wymaga sformułowania kolejnych hipotez badawczych i doboru odpowiednich narzędzi.

Hipotezy szczegółowe zostały ujęte w formie zestawu problemowych pytań badawczych, bazujących na wstępnych obserwacjach. Poniżej przedstawiono sześć pytań-hipotez wraz z wynikiem ich weryfikacji.

Hipoteza 1. Czy wiek materiału prasowego wpływa na sposób reprezentacji zdarzeń?

Hipoteza ta nie została jednoznacznie zweryfikowana. Można zauważyć, że niekiedy wiek materiału prasowego wpływa na sposób reprezentacji zdarzeń: na przykład, w różny sposób K-WAW i PO2 oraz VARIA i K-XXI przekazują dane dotyczące tematu napięć społecznych wokół tzw. wystawy wawelskiej ołtarza 1949-57. Ale niekiedy zupełnie nie: kiedy chodzi na przykład o utrwalanie pomyłek informacyjnych o transporcie rewindykacyjnym amerykańskiego pociągu i niedopowiedzeń co do udziału w tym przedsięwzięciu amerykańskiego wojska.

W uprzywilejowanej sytuacji znajdują się czytelnicy całego korpusu – czyli wszystkich, 250 artykułów – w porównaniu do czytelnika pojedynczego przekazu. Cały Rozdział 4 zajmuje się problematyką wydarzeń i definitywnie – ze względu na dostępność najnowszych badań – ustala chronologię i fakty. Niejednokrotnie konfrontuje opis prasowy z faktami historycznymi, jednocześnie próbując ustalić niektóre motywy takich wyborów dziennikarskich (prawda, półprawda, nieprawda).

Proces badawczy, mający na celu weryfikację tej hipotezy, pozwolił mi na skrzyżowanie perspektywy historycznej (ołtarz jako znak dziedzictwa, sacrum i symbol kultury) i chronologicznej (w aspekcie analizy prasy) w pojęciu „czasoprzestrzeni zdarzeń”. Zdefiniowałem ową czasoprzestrzeń jako specyficzny zbiór zdarzeń zlokalizowanych jednocześnie w ściśle określonej przestrzeni wokół zabytku, choć wychodzącej często poza jego obręb i w czasie podzielonym na ściśle określone zdarzenia.

W ścieżce badawczej Rozdziału 4 analiza faktów w ciągu historycznym odkrywa na nowo stare relacje prasy w sposób retrospektywny. Możliwe jest wtedy doświadczenie greckiej koncepcji czasu: *aion*, *chronos* i *kairos*⁽¹⁵⁾. Można rozważyć prasę w Krakowie w czasie jej młodości, wieku dojrzałego, aż po jej wiek cyfrowy – ciągle doświadczając ołtarzowych historii w „czasoprzestrzeni zdarzeń”.

Hipoteza 2. Czy wiek (rocznik wydania) materiału prasowego wpływa na sposób reprezentacji bohaterów? Przykładowa obserwacja wstępna, która posłużyła za podstawę sformułowania tej hipotezy, przedstawiała założenie, że im starszy materiał prasowy, tym większe występowanie tzw. bohaterów tła, wymienionych z imienia i nazwiska, w związku z ich udziałem w wydarzeniach związanych z ołtarzem. W nowszych materiałach trzeba się najczęściej domyślić ich istnienia i wkładu tych pomniejszych bohaterów w istnienie dziedzictwa; często zastępuje ich nazwisko kierownika prac konserwatorskich (tzw. „bohater zsyntetyzowany”, czy też „zbiorowy”).

Hipoteza ta została zweryfikowana pozytywnie. Największe zgrupowanie liczby nazwisk benefaktorów, darczyńców i jednorazowo wymienionych bohaterów tła można znaleźć w subkorpusie K-XIX, i jest to związane z ówczesną praktyką dziennikarską. W XIX wieku, w związku z wyraźną współpracą redakcji krakowskiego „Czasu” z różnymi komitetami, w tym komitetem konserwatorskim, występuje bardzo detaliczne wyliczanie i wymienianie wszystkich możliwych osób (Rozdział 5). Z kolei bohater zbiorowy został zweryfikowany m.in. w obszarze rewindykacji zagrabionych dzieł sztuki (np. w kontekście udziału armii amerykańskiej), gdzie tylko niektóre postaci występują z imienia i nazwiska. Inny przykład to konserwatorzy-kobiety, które nie występują jako „konserwatorki” w literalnym opisie konserwacji, a można je odnaleźć w przekazach fotograficznych. Bohater zsyntetyzowany odzwierciedla również istnienie i wkład osób zaangażowanych w dziedzictwo, a reprezentowanych w prasie poprzez inwestorów (komitety konserwatorskie), profesorów, instytucje akademickie, i w końcu samo nazwisko kierownika prac konserwatorskich najczęściej symbolizuje we wszystkich podkorpusach wkład i istnienie zespołu konserwatorskiego. Wyjątkiem w tej materii są niektóre materiały K-XIX i K-XXI.

Hipoteza 3. Czy wiek materiału prasowego wpływa na sposób reprezentacji wartości?

Choć ta hipoteza wydaje się oczywistością – autorzy treści są bowiem zawsze „dziećmi swojego czasu”, i w tym kontekście prezentują w prasie ołtarz mariacki. Jednakże, ponieważ materiał dotyczy jednego obiektu i podobnego charakteru wydarzeń, czyli konserwacji oraz natężenia występowania różnych wartości w treściach korpusu prasowego – należało właśnie w ten sposób tę hipotezę sformułować.

Ta hipoteza została zweryfikowana pozytywnie, aczkolwiek różne jest natężenie występowania odkrytych przeze mnie w relacjach prasowych specyficznych dla narracji wartości. Opisuje to w szczegółowy sposób Rozdział 6 (w odniesieniu do wybranych miar frekwencyjnych przedstawionych w Rozdziale 3). Okazało się bowiem, że wartości prezentowane

---

⁽¹⁵⁾Radosław Strzelecki (2006). *Ethos i wolność. W poszukiwaniu etycznej wymowy „Bycia i czasu” Martina Heideggera*. 1 wyd. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

przez narracje prasowe, tj.: 1. religijne (*sacrum* vs. *profanum*), 2. estetyczne – sfera piękna, 3. kulturowe – wartość dziedzictwa istniejącego dla wspólnoty, 4. nauki – akademickość towarzysząca konserwatorom, a w końcu 5. wartości materialnych, które odzwierciedlają troskę o wybitne dzieła sztuki. Sposób weryfikacji tej hipotezy przedstawiam na pierwszej z wymienionych wartości, czyli na przykładzie wartości religijnych⁽¹⁶⁾.

Podkreślając, w jaki sposób w narracjach prasowych *sacrum* koegzystuje z *profanum*, wykorzystałem zarówno zautomatyzowaną analizę frekwencyjności specyficznych leksemów, jak i badania jakościowe wykonane przez ekspertów na podstawie opracowanego klucza kategoryzacyjnego (tj. oznaczenie tzw. stopnia sakralności każdego materiału). Końcowe wnioski w tym zakresie zostały przedstawione w Rozdziale 6 na bazie specjalnie skonstruowanej przeze mnie macierzy przedstawiającej wymiary *sacrum-profanum*⁽¹⁷⁾. Za wymiar *sacrum* przyjąłem słownictwo religijne oraz kulturowe, natomiast za wymiar *profanum* – „konkurencyjne” słownictwo techniczne związane z konserwacją. W wyniku porównania okazało się, że największe nasycenie konserwatorskiego *profanum* występuje w podkorpusie K-XX, natomiast najwięcej *sacrum* w słownictwie zawierają teksty z podkorpusu PO2.

Słownictwo dotyczące *sacrum* świadczy o obecności wartości religijnych w korpusie badawczym prasy. Same jednak leksemy i ich znormalizowana frekwencje nie do końca świadczą o charakterze promocji tychże wartości. Dopiero pogłębiona lektura wskazuje na zupełnie różne konteksty prasowe wystąpienia tejże wartości: rzadkie kulturowe pojmowanie wartości *sacrum* w prasie ołtarzowej (*sacrum* w kontekście odbywanego kultu), naturalnie dosyć często występujące *sacrum* w kontekście *profanum* (konserwacja rzeźb religijnych, promocja kultury religijnej, imion świętych poprzez wystawy czy albumy), rzadkie pojawienie się *profanum* w kontekście *sacrum*. Te różne stopnie natężenia opisałem za pomocą wyżej wspomnianej macierzy.

Pozostałe, wymienione powyżej wartości znajdują swoje odzwierciedlenie w treściach prasowych, i każdej z nich poświęciłem odrębny podrozdział w Rozdziale 6. Podobnie jak w podanych za przykład wartości religijnych, analiza z jednej strony potwierdza stałość ich występowania w prasowych relacjach, a z drugiej wskazuje na zmienność w sposobie ich reprezentacji.

Hipoteza 4. Czy materiały prasowe, dotyczące tego samego obiektu dziedzictwa, opublikowane w latach współczesnych reprezentują wyższą dziennikarską jakość niż te, które zostały opublikowane w XIX wieku, ubiegłym stuleciu – w czasach II Rzeczypospolitej, PRL-u czy też powojennych?

Choć ostateczną odpowiedź na tę hipotezę dałem dopiero w Rozdziale 9 monografii, to proces jej weryfikacji rozpoczął się właściwie już na początku pisania Rozdziału 1 książki, kiedy to zadałem sobie pytanie o kryteria porządkujące obszerny korpus prasowy, zawierający bardzo zróżnicowane materiały, pochodzące z różnych wieków, ale dotyczące tego

⁽¹⁶⁾ Mircea Eliade (1983). „Sacrum i profanum w świecie współczesnym”. W: *Aneks* 29–30, s. 67–74.

⁽¹⁷⁾ Koncepcja tej macierzy wymiarów *sacrum-profanum* została opracowana we współpracy z Ks. Prof. M. Drożdżem, i dotychczas nie zostały nigdzie opublikowane.

samego obiektu: ołtarza Wita Stwosza. Doszedłem wówczas do wniosku, że rozważane intuicyjnie cechy przekazów – takie jak wiarygodność, prawdziwość, unikalność czy stronniczość – tak naprawdę składają się w jedną całość, opisywaną w literaturze jako *jakość*.

Brak jednoznacznej metody pomiaru tej jakości zmotywował mnie z kolei do szczegółowego przeglądu kryteriów jakości tej jakości, i w końcu doprowadził do opracowania własnego modelu pomiaru tychże (wspomniany już wcześniej TULIP). Choć proces badawczy mający na celu weryfikację tej hipotezy przenika całą strukturę pracy, we wszystkich jej częściach i rozdziałach, to jej statystyczna weryfikacja – na podstawie ocen dokonanych przez dwóch niezależnych ekspertów na bazie narzędzia TULIP – została finalnie przeprowadzona w Rozdziale 9.

Hipoteza ta została zweryfikowana pozytywnie. Choć z początku, po lekturze 250 publikacji prasowych korpusu wydawało się, że najlepiej pod względem jakościowym wypadają materiały z pierwszej połowy XX wieku (K-XX i PO1), wyniki wykazały wyraźnie wyższe oceny materiałów opublikowanych we współczesności (VARIA i K-XXI). Najwyższe pod względem jakości przekazy prasowe (73/80p) napisały kobiety, dwie doświadczone dziennikarki „Dziennika Polskiego”.

Hipoteza 5. Czy ekspercka ocena jakości materiałów prasowych, dokonana na bazie TULIP, jest zależna od automatycznych wskaźników tekstów (zrozumiałość, wydźwięk)?

Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy w pierwszej kolejności wyjaśnić, czym właściwie jest sama „zależność”. W ujęciu statystycznym pomiary zależności dokonuje się najczęściej za pomocą współczynników korelacji, i w zasadzie każdy wynik różniący się od „0” (dodatni – korelacja pozytywna, ujemny – korelacja negatywna) wskazuje na istnienie związku pomiędzy dwiema zmiennymi, nawet jeśli jest on bardzo słaby (< 0.30). W uproszczeniu, weryfikacja tej hipotezy polegała na zastosowaniu korelacji rang Spearmana do zbadania związku pomiędzy ocenami jakości dokonanymi przez ekspertów (TULIP, TULIP-TOPSIS, TULIP-TOPSIS-AHP) a zrozumiałością i wydźwiękiem każdego z artykułów prasowych.

Zrozumiałość tekstu zmierzono za pomocą sześciu parametrów tekstu: 1. indeks Gunninga [FOG], 2. indeks Pisarka [PISAREK], 3. Średnia długość słowa [SŁOWO], 4. Odsetek (procent) słów trudnych [TRUDNE], 5. średnia długość zdania [ZDANIE], 6. średnia długość akapitu [AKAPIT]. Natomiast wydźwięk tekstu [SENTYMENT] zmierzono za pomocą współczynnika *RS*, którego działanie wyjaśniono w Rozdziale 9. Tam też przedstawiono wszystkie wyniki analiz statystycznych w tym zakresie.

Biorąc pod uwagę siłę związku, to w dużym uproszczeniu można powiedzieć, że **hipoteza ta została zweryfikowana negatywnie**. Choć współczynniki korelacji wskazują na istnienie związku pomiędzy oceną jakości a powyższymi parametrami tekstu – to związek ten w większości przypadków jest albo bardzo słaby (< 0.30) albo w ogóle nieistotny (< 0.10) ⁽¹⁸⁾. Można zatem przyjąć, że oceny dokonane za pomocą TULIP są jedynie w bardzo niewielkim

---

⁽¹⁸⁾Wyjątkiem są zmienne ZDANIE oraz AKAPIT, które w przypadku jednego z ekspertów wykazały umiarkowaną (> 0.30) korelację z oceną jakości tekstów za pomocą TULIP-TOPSIS-AHP. Interpretację tego przedstawiono w Rozdziale 9.

stopniu zależne od zrozumiałości czy wydziwisku treści przedmiotowych przekazów.

Hipoteza 6. Czy kryteria jakości wskazane przez ekspertów jako najważniejsze mają największy wpływ na finalną ocenę jakości materiałów prasowych?

Podobnie jak w przypadku hipotezy 5, ta hipoteza również wymagała przeprowadzenia analizy statystycznej, której dokonano za pomocą korelacji rang Spearmana i proces jej sprawdzania został opisany w Rozdziale 9. Zbadano w pierwszej kolejności wpływ oceny jakości każdego z kryteriów na ocenę całościową (np. jak bardzo ocena *Prawdziwość* wpływa na całkowitą punktację materiału), a następnie porównano to z wagami tychże kryteriów uzyskanymi za pomocą metody AHP.

Hipoteza nie została jednoznacznie zweryfikowana. W obydwu przypadkach wykazano ogólnie bardzo słaby związek pomiędzy znaczeniem oceny punktowej a wagami kryteriów. Wyjątkiem jest kryterium *Bezstronność*, które w przypadku obydwu ekspertów otrzymało najwyższy priorytet (wagę)⁽¹⁹⁾, a dodatkowo w przypadku jednego z nich wykazało bardzo duże powiązanie z sumaryczną oceną jakości.

Nie podejmuję jednakże dalszych rozważań na temat tych rozbieżności pomiędzy statystyczną oceną związku kryteriów z oceną jakości a ich współczynnikami wagowymi wyznaczonymi za pomocą analizy wielokryterialnej AHP. To zjawisko jest złożonym procesem, który można wyjaśnić na gruncie teorii podejmowania decyzji, ale nie jest to celem badawczym tej monografii. Można jedynie przypuszczać, że na tak wysoką ocenę *Bezstronności* wpłynęła ówczesna sytuacja społeczno-polityczna w Polsce.

4.8 Praktyczne aspekty badań

Publikacja ma wymiar teoretyczno-praktyczny, ale zajmuje się przecież praktyką dziennikarską w jej aspekcie jakościowym. Analizy ilościowe i jakościowe prasowych materiałów źródłowych dotyczących ołtarza Wita Stwosza w Krakowie są pretekstem do przedstawienia mojej autorskiej koncepcji skalowania dziennikarstwa jakościowego. Dlatego wydaje się słuszne wymienić kilka choćby grup docelowych niniejszej publikacji monograficznej, które w praktyce mogą zostać pierwszymi odbiorcami książki *Studium metodologiczno-badawcze na temat publikacji prasowych wokół ołtarza Wita Stwosza w XIX, XX i XXI wieku*, tj. w szczególności:

- Członkowie Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa - lokalne NGO miłośników dziedzictwa
- Dziennikarze i szkoły dziennikarskie
- Szkoły doktorskie w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach
- Zespoły badawcze w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz zespoły interdyscyplinarne

---

⁽¹⁹⁾ Wśród 16 kryteriów eksperci wskazali tę cechę jako najważniejszą (w 2023 r., podczas procesu operacjonalizacji samego modelu).

Praktyczne aspekty przeprowadzonych badań znajdują odzwierciedlenie w następujących wymiarach:

- 1. W wymiarze metodologicznym:** sprawdzanie w praktyce rozwiązań narzędziowych, które istniały w rozproszeniu w wielu innych pracach w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach, ale też w innych dyscyplinach. Mogą one stanowić przykład konsolidacji problematyki historycznej, społeczno-kulturowej oraz artystycznej jako swobodnego tła dla rozważań nad dziennikarstwem – zwłaszcza jakościowym oraz wartościami reprezentowanymi przez media. Jest to także zapoczątkowanie badań nad pogłębioną analizą jakości tekstu, a w dalszej kolejności być może opracowanie narzędzia zautomatyzowanej analizy jakości treści, przy udziale zaawansowanych algorytmów i być może o potencjale komercyjnym⁽²⁰⁾. W tym aspekcie TULIP może stać się bazą do dalszych projektów badawczych.
- 2. W wymiarze edukacyjnym:** edukacja środowiska profesjonalnego, studentów, ale również szerokiego grona odbiorców mediów, szczególnie w aspektach takich jak umiejętność odczytania lub przekazywania systemu wartości w przekazach medialnych oraz szerzej, utrzymania i dbałości o dziennikarską jakość w procesie przekazywania informacji i dzielenia się opiniami. Opisane procedury i instrumentarium badawcze mogą służyć również jako jeden z przykładów dbałości o wymiar edukacyjno-dydaktyczny.
- 3. W wymiarze dziedzictwa kulturowego:** zachowanie pamięci o pamiątkach kultury i przekazywanie dziedzictwa w społecznym kontekście horyzontalnym oraz międzypokoleniowym. Nadanie materialnemu i niematerialnemu dziedzictwu charakteru partycypacyjnego poprzez docenienie lokalnego wymiaru jego prasowej (medialnej) promocji ukazanej w różnych okresach dziejów. Chodzi tutaj również o specyfikę interpretacji dziedzictwa i pomnażanie go w kontekście lokalnych społeczności.

⁽²⁰⁾ Podobnie jak zautomatyzowana analiza wydźwięku (sentymentu), będąca obecnie stosowanym na szeroką skalę narzędziem marketingowym.

Rozdział 5 Aktywność naukowa

Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Moja aktywność naukowa po uzyskaniu stopnia doktora w 2004 r. w dyscyplinie nauk o komunikacji społecznej i mediach realizowana jest wokół czterech obszarów:

1. Infoetyka i kompetencje etyczne
2. Komunikacja dziedzictwa kulturowego
3. Bohaterowie prasy krakowskiej
4. Dziennikarstwo jakościowe

Z publikację dorobku naukowego uzyskałem łącznie **1315** punktów MNiSW (w podziale na współautorów: **894** punkty).

5.1 Infoetyka i kompetencje etyczne

Obszar ten, definiowany szeroko i obejmujący wiele odgałęzień, wywodzi się genealogicznie z nauk filozoficznych, które stanowią uniwersyteckie pra-źródło większości współcześnie wydzielonych dyscyplin. Ten obszar zainteresowań obejmuje tematykę badawczą, którą zajmuję się od czasów pierwszego okresu moich studiów. Studia filozoficzno-teologiczne w latach 1988-94 i 1996-98 w Krakowie niejako predestynowały moje pierwsze prace badawcze do rozważań nad etyką np. w sporcie wyczynowym (praca magisterska w 1994 r.: V.5) oraz kryteriami bioetycznymi w pismach Jana Pawła II (praca licencjacka⁽¹⁾ w 1998 r.: V.3).

W czasie specjalistycznych studiów z komunikacji społecznej na Papieskim Uniwersytecie Św. Krzyża w Rzymie (licencjat w latach 1998-2001: V.4 i doktorat w latach 2001-2004: V.1) odkryłem z innej perspektywy, jak ważny jest obszar aksjologiczny, tym razem w lekturze zjawisk komunikacji i w ogóle funkcjonowania społecznego mediów. W tamtym czasie moje badania koncentrowały się na jednym z podstawowych aspektów etyki, czyli zasadzie solidarności. Badałem wówczas zjawisko globalizacji w kontekście percepcji tej zasady solidarności oraz wskazałem na powiązane z nim strategie komunikacyjne. W drugiej pracy licencjackiej z dziedziny komunikacji społecznej i doktoracie z tego samego obszaru badawczego, napisanych w języku włoskim na Papieskim Uniwersytecie św. Krzyża w Rzymie pod kierunkiem prof. Mariano Fazio⁽²⁾, odkryłem wagę klarownych, czytelnych, zintegrowanych

⁽¹⁾Licencjat naukowy (kanoniczny, kościelny, rzymski) – stopień naukowy nadawany na np. wydziałach teologii, prawa kanonicznego, bibliistyki, liturgiki, komunikacji społecznej uczelni wyższych działających na prawie papieskim. Jest częścią tradycji tzw. rzymskiego systemu stopni naukowych; nie jest tożsamy z tytułem zawodowym licencjata. Obejmuje m.in. dwuletnie specjalistyczne studia pomagisterskie; zakończone komisyjnym egzaminem z danej dyscypliny i napisaniem nowej pracy naukowej. Tytuł licencjatu (specjalizacja) jest konieczny do dopuszczenia do przewodu doktorskiego w danej dyscyplinie.

⁽²⁾Rektor Papieskiego Uniwersytetu Św. Krzyża w Rzymie w latach 2002-2008, profesor filozofii prawa, publi-

programowo idei etycznych dla spójności komunikacyjnej instytucji. Mój doktorat został wydany w formie książki:

B.1 Dariusz Raś (2004). *La visione della globalizzazione solidale di Giovanni Paolo II: una strategia de comunicazione*. Rzym: Pontificia Universitas Sanctae Crucis

Globalnie działające firmy, jak również wspólnoty wyznaniowe (Kościół rzymsko-katolicki), pozycjonują się za pomocą określonej cechy (uznanego dobra i wartości). Stanowi to pierwszy punkt styku ludzi z daną organizacją, instytucją czy marką. Opracowanie strategii działania komunikacyjnego w powiązaniu z awizowaną, przedstawianą w publikacjach czy reklamie, spójną dla danego podmiotu (instytucji) wizją aksjologiczną posiada ogromny potencjał komunikacyjny i decyduje potem o częściowych wyborach kontrahentów-odbiorców-użytkowników. Dlatego tak ważne jest, by komunikaty budowały spójny obraz świata wartości związanego z tzw. *core business* danej organizacji. Solidarność stała się dla papieżstwa ważną i promowaną wartością etyczną w symbolicznym roku 2000.

Moje badania z obszaru infoetyki wpisywały się już wówczas w „DNA” dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach⁽³⁾. Przecież podstawowa cecha tej dyscypliny, określona przez I. Hofman jako „multigenetyczność”⁽⁴⁾ oznacza po prostu wielość płaszczyzn krystalizacji komunikacji społecznej jako takiej oraz dziennikarstwa w znaczeniu zawodu i przedmiotu badań. Dopełnieniem w trakcie studiów specjalistycznych w Rzymie było praktykowanie dziennikarstwa w redakcjach czasopism (H.1-H.10).

Kontynuacja badań nad etyką pozwoliła mi na rozwój naukowy, w pewnej logicznej ścieżce, począwszy od zasad infoetycznych, poprzez etos nowych mediów i sztuczną inteligencję, do kompetencji etycznych, postrzeganych jako wymóg pracodawców wobec dziennikarzy i pracowników komunikacji w przedsiębiorstwach. W tym obszarze wielokrotnie byłem uczestnikiem i organizatorem corocznej konferencji Etyki Mediów, organizowanej przez mój macierzysty Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UPJPII (J.2, J.3, J.4, J.5, J.6, J.8, J.10, J.11).

Infoetyczne rozważania nad zespołem norm w odniesieniu do przekazywania informacji stanowi motyw przewodni części mojej aktywności badawczej, a moje wyartykułowane pytanie badawcze, czy potrzeba nam nowej etyki w dobie nowych mediów, to raczej naukowa prowokacja. Należy stosować znane etyczne zasady w nowych okolicznościach.

Nowe tendencje społeczne i tym samym nowe uwarunkowania etyczne stanowiły oś rozważań następujących publikacji⁽⁵⁾. Jako że ten kierunek badawczy towarzyszy mi od sa-

---

cysta dziennika *El Telegrafo*.

⁽³⁾Dyscyplina „nauki o komunikacji społecznej i mediach” została powołana w Polsce w 2018 r. w ramach nowej systematyki dyscyplin naukowych, związanej z reformą szkolnictwa wyższego w Polsce

⁽⁴⁾Iwona Hofman (2015). „Multigenetyczność dziennikarstwa w nauce i dydaktyce”. W: *Roczniki Nauk Społecznych* 7(43) (3), s. 113–124. doi: [10.18290/rns.2015.7\(43\).3-8](https://doi.org/10.18290/rns.2015.7(43).3-8).

⁽⁵⁾Wyszczególnionych pod tymi samymi kodami alfanumerycznymi w *Wykaz osiągnięć naukowych*, oznaczającymi odpowiednio: A. Monografia-osiągnięcie naukowe; B. Pozostałe monografie naukowe. C. Książki o charakterze popularno-naukowym i popularyzacyjnym; D. Rozdziały w monografiach naukowych; E. Rozdziały w książkach popularnonaukowych; F. Redakcje monografii; G. Artykuły w czasopismach naukowych; H. Artykuły popularyzacyjne i inne; I. Wystąpienia na konferencjach naukowych.

mego początku, obejmuje on zdecydowanie najliczniejszy zbiór rozdziałów w monografiach ($D = 4$), redakcji monografii ($F = 1$), artykułów w czasopismach naukowych ($G = 7$), oraz wystąpień konferencyjnych ($I = 7$):

- D.2** Dariusz Raś (2013b). "Inspiracje »Inter Mirifica«. Wspólnota kościelna rozwija nauczanie odnośnie do mediów od czasów przedsoborowych". W: *Inter mirifica. Dziedzictwo i perspektywy*. Red. Michał Legan, Andrzej Baczyński i Michał Drożdż. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, s. 165–178. URL: <http://bc.upjp2.edu.pl/Content/2457/ras.pdf>
- D.5** Dariusz Raś (2017d). "Ostrzeżenie przed medialną bańką. Black Mirror, odcinek specjalny White Christmas (Białe święta)". W: *Czarne lustro: Od wizji mediów do technologii przyszłości*. Red. Michał Legan. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, s. 139–148. URL: <https://ksiegarnia.upjp2.edu.pl/produkt/czarne-lustro-od-wizji-mediow-do-technologii-przyszlosci-red-michal-legan/>
- D.7** Dariusz Raś (2019a). "Moda na fake news nie zaczęła się w newsroomie. Infoetyka w dobie Internetu". W: *Zaufanie do mediów – między brakiem a naiwnością*. Red. Michał Drożdż. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, s. 111–125
- D.8** Dariusz Raś i Marta Woźniak (2021b). "Wokół problematyki etycznej prasy międzywojennej. Stereotyp Żyda w »Dzwonie Niedzielnym« w latach 1925-1939". W: *Ludzie mediów – media to ludzie*. Red. Michał Drożdż. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, s. 115–148. URL: [http://bc.upjp2.edu.pl/Content/5881/Ludzie%20medi%C3%B3w%20-%20media%20to%20ludzie%20\(23-03-2022\).pdf](http://bc.upjp2.edu.pl/Content/5881/Ludzie%20medi%C3%B3w%20-%20media%20to%20ludzie%20(23-03-2022).pdf)
- F.1** Katarzyna Drąg i Dariusz Raś (2024). *Bezinteresowność w mediach – interesowne media*. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”. ISBN: 978-83-8354-074-0
- G.1** Dariusz Raś (2005). "Wychowanie katechizowanych do odbioru mediów". W: *Biuletyn Katechetyczny* 3, s. 71–81
- G.2** Dariusz Raś (2011a). "Aktualność etyki mediów pontyfikatu Jana Pawła II". W: *Studia Socialia Cracoviensia* 3 (1), s. 71–82. URL: <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-98300329-d8df-495b-bd8d-b4e8c7060e63>
- G.3** Dariusz Raś (2013a). "Infoetyka w praktyce. Przegląd argumentacji prasy wokół tematyki in vitro". W: *Studia Socialia Cracoviensia* 5 (2(9)), s. 71–85. URL: http://bc.upjp2.edu.pl/Content/1737/ras_infoetyka_info.pdf
- G.4** Dariusz Raś (2014). "Od Inter Mirifica do infoetyki". W: *Ateneum Kapłańskie* 163(1) (632), s. 56–65. URL: <https://ateneumkaplanskie.pl/2014/07/zeszyt-1-632-tom-163-kosciol-wobec-nowych-wyzwan/>
- G.5** Dariusz Raś (2016b). "Rewolucja życia. W poszukiwaniu współczesnego języka ruchu pro life". W: *Warszawskie Studia Pastoralne* 3 (32), s. 61–77. DOI: [10.21697/wsp.2016.11.3.32.04](https://doi.org/10.21697/wsp.2016.11.3.32.04)

- G.18** Dariusz Raś (2018b). "Media – edukator i nauczyciel wiary. Ewangelizacja w świecie ekspozycji medialnych". W: *Studia Socialia Cracoviensia* 10 (2(19)), s. 129–149. DOI: [10.15633/ssc.3338](https://doi.org/10.15633/ssc.3338). URL: <https://czasopisma.upjp2.edu.pl/studiasocialiacracoviensia/article/view/3338/3245>
- G.19** Anna Prusak, Dariusz Raś, Magdalena Niewczas-Dobrowolska i in. (2024). "Etyczny wymiar komunikacji prasowej związanej z bezpieczeństwem wody". W: *Kultura–Media–Teologia* 57, s. 139–162. DOI: [10.21697/kmt.2023.57.08](https://doi.org/10.21697/kmt.2023.57.08). URL: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/kmt/article/view/14152>
- I.1** Dariusz Raś (25.06.2004). "Wychowanie katechizowanych do odbioru mediów". W: Konferencja Komisji Wychowania Katolickiego KEP. Przemysł. Wykład plenarny, na zaproszenie
- I.2** Dariusz Raś (21.02.2011). "Na skrzyżowaniu moralności i pedagogiki". W: Wydział Nauk Społecznych i Wydział Teologiczny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Kraków. Wykład plenarny
- I.3** Dariusz Raś (5.12.2013). "Inspiracje »Inter Mirifica«. Wspólnota kościelna rozwija nauczanie odnośnie do mediów od czasów przedsoborowych". W: Międzynarodowa konferencja naukowa „50 lat dekretu Soboru Watykańskiego II Inter mirifica: dziedzictwo i perspektywy”. Wydział Nauk Społecznych i Wydział Teologiczny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Kraków. Wykład plenarny
- I.4** Dariusz Raś (25.03.2014). "Cała prawda, półprawda, nieprawda. Pro life – język w debacie publicznej". W: Spotkanie z okazji obchodów Narodowego Dnia Życia. Politechnika Krakowska – Młodzieżowa Organizacja im. J. Ciesielskiego. Kraków. Wykład plenarny, na zaproszenie
- I.8** Dariusz Raś (24-25.05.2017). "Praktyka selekcji informacji w newsroomie a zaufanie odbiorców. Infoetyka w dobie Internetu". W: XI Konferencja Naukowa Etyki Mediów („Zaufanie w mediach – zaufanie do mediów”). Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <http://www.etykamediod.pl/images/archiwum/2017/Program.pdf>. Wykład sesyjny
- I.10** Dariusz Raś (15-16.11.2017). W: Konferencja Naukowa „Podwawelskie spory o kształt wiary. Wybrane kontrowersje w teologii współczesnej”. Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <https://upjp2.edu.pl/aktualnosci/podwawelskie-spory-o-ksztalt-wiary-wybrane-kontrowersje-w-teologii-wspolczesnej-konferencja-naukowa-15-16-xi-2017-796.html>. udział a panelu
- I.11** Dariusz Raś (23.01.2018). "Ostrzeżenie przed medialną bańką w Black Mirror". W: II Colloquium z Teologii Mediów im. ks. prof. Andrzeja Baczyńskiego. Katedra Teologii Mediów Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. Kraków. Wykład sesyjny

Drugim odgałęzieniem tego obszaru badawczego był rozwój nowych mediów i powiązana z nim problematyka sztucznej inteligencji (ang. *artificial intelligence*, AI) – szczególnie w

aspekcie jej zastosowania w pracy dziennikarza. Upodmiotowienie maszyn i uprzedmiotowienie człowieka to sformułowanie, które uświadamia ten zakres odpowiedzialności za dobro, jakim jest dziennikarstwo przeżywane jako świadome i poważne zajęcie dla zbudowania trwałych więzi społecznych, jak i kontroli władz ustawodawczej, sądowniczej i wykonawczej. Związane są z tym dylematy etyczne, jak zjawisko lęku pracownika przed utratą pracy (ang. *automation anxiety*) czy też obawa o odpowiednią jakość generowanych treści. Moja aktywność w tym zakresie obejmuje także liczną grupę rozdziałów w monografiach ($D = 5$), artykułów naukowych ($G = 5$) oraz wystąpień konferencyjnych ($I = 7$):

- D.1** Dariusz Raś (2011b). "Nowe media, nowe społeczności, nowa etyka?" W: *Na skrzyżowaniu dróg: teologia moralna i pedagogika – o mediach, sztucznym zapłodnieniu in vitro i związkach nieformalnych*. Red. Janusz Mastalski i Bogusław Mielec. Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, s. 61–75. URL: <http://bc.upjp2.edu.pl/dlibra/doccontent?id=840>
- D.3** Dariusz Raś (2016a). "Powołanie sieci. O propagowaniu wiary w XXI wieku". W: *Bramy prawdy i wiary: Benedykt XVI o mediach*. Red. Michał Legan. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, s. 177–186. DOI: [10.15633/9788374385602.08](https://doi.org/10.15633/9788374385602.08). URL: <http://bc.upjp2.edu.pl/Content/4102/8.pdf>
- D.4** Dariusz Raś (2017b). "Etos nowych mediów, czyli o powołaniu sieci". W: *Etyczność w mediach: między pogardą a szacunkiem*. Red. Michał Drożdż i Klaudia Cymanow-Sosin. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, s. 149–163
- D.9** Dariusz Raś i Anna Prusak (2023). "Jakość informacji w przekazach medialnych opracowanych przy wsparciu AI: prawdziwość i spójność". W: *Sztuczna inteligencja: upodmiotowienie maszyn – uprzedmiotowienie człowieka*. Red. Sławomir Soczyński. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, s. 139–164
- D.13** Dariusz Raś, Anna Prusak i Seweryn Puchała (2024). "The effects of AI on media business: Anxiety, Quality and Creativity". W: *Management in Modern Organizations – Theory and Practice*. USA: IBIMA Publishing
- G.6** Dariusz Raś (2016c). "Za co wolno krytykować papieża Franciszka? Zmiana stylu komunikacji papieżstwa prowokuje dyskusje". W: *Wszystko Co Najważniejsze* 1 (1). URL: <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/ks-dariusz-ras-za-co-wolno-krytykowac-papieza-franciszka-zmiana-stylu-komunikacji-papiestwa-prowokuje-diskusje/>
- G.7** Dariusz Raś (2017a). "Chrześcijanin multimedialny – śladami videoblogerów katolickich". W: *Studia Socialia Cracoviensia* 9 (2(17)), s. 97–112. URL: http://bc.upjp2.edu.pl/Content/4568/ras_chrzescijanin_info.pdf
- G.8** Dariusz Raś (2018b). "Media – edukator i nauczyciel wiary. Ewangelizacja w świecie ekspozycji medialnych". W: *Studia Socialia Cracoviensia* 10 (2(19)), s. 129–149. DOI: [10.15633/ssc.3338](https://doi.org/10.15633/ssc.3338). URL: <https://czasopisma.upjp2.edu.pl/studiasocialiacracoviensia/article/view/3338/3245>

- G.13** Anna Prusak, Dariusz Raś, Marta Woźniak i in. (2022). "Rola mediów społecznościowych i influencer marketingu w kształtowaniu zachowań konsumenckich u młodych osób: przypadek lodów Ekipy Friza". W: *Żywność. Nauka. Technologia. Jakość*. 4, s. 100–111. DOI: [10.15193/zntj/2022/133/432](https://doi.org/10.15193/zntj/2022/133/432)
- G.15** Dariusz Raś (2023a). "Automation Anxiety. Sztuczna inteligencja w dziennikarstwie w perspektywie infoetycznej". W: *Łódzkie Studia Teologiczne* 32 (3), s. 31–44. DOI: [10.52097/lst.2023.3.31-44](https://doi.org/10.52097/lst.2023.3.31-44). URL: <https://ojs.academicon.pl/lst/article/view/7151>
- I.6** Dariusz Raś (1.06.2016). "Benedykt XVI o powołaniu sieci". W: I Colloquium z Teologii Mediów im. ks. prof. Andrzeja Baczyńskiego. Katedra Teologii Mediów Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. Częstochowa. Wykład sesyjny
- I.7** Dariusz Raś (22.02.2017). "Chrześcijanin multimedialny – śladami videoblogerów katolickich". W: I Ogólnopolska Konferencja Naukowa Blogerów Chrześcijańskich („Duszpasterstwo Internetowe wyzwaniem XXI wieku”). Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań. URL: <https://www.ekai.pl/poznan-pierwsza-ogolnopolska-konferencja-blogerow-chrzescijanskich/>. Wykład plenarny, na zaproszenie
- I.17** Dariusz Raś (9.06.2022). "Pandemiczny niesmak po lodach Ekipy Friza. Konsumencki fake news dla najmłodszych odbiorców sieci". W: III Colloquium z Teologii Mediów im. ks. prof. Andrzeja Baczyńskiego. Częstochowa. Wykład sesyjny
- I.18** Dariusz Raś (22-24.09.2022). "Automation anxiety. Sztuczna inteligencja w dziennikarstwie w perspektywie infoetycznej". W: VI Kongres PTKS („Media i społeczeństwo w erze platform, algorytmów i danych”). Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej. Gdańsk. URL: https://kongres.ptks.pl/images/program/1809-katalog_internet.pdf. Wykład sesyjny
- I.23** Anna Prusak i Dariusz Raś (17-18.05.2023). "Jakość informacji w przekazach medialnych opracowanych przy wsparciu AI". W: XVII Konferencja Naukowa Etyki Mediów („Sztuczna Inteligencja: upodmiotowienie maszyn – uprzedmiotowienie człowieka”). Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: http://etykamediod.pl/images/program/Program_2023-new.pdf. Wykład sesyjny
- I.25** Dariusz Raś (30.10.2023). W: Dyskusja o sztucznej inteligencji – kontrowersje i wyzwania (przyczynki w aspekcie teologii, filozofii, technokracji). Fundacja Rodziny Engelów. Kraków. Dyskusja panelowa
- I.29** Dariusz Raś, Anna Prusak i Magdalena Szumiło-Kulczycka (20.05.2024). "Rola influenceringu w komunikacji dotyczącej żywności". W: Jubileuszowa Konferencja Naukowa z okazji wydania 50-tego numeru czasopisma naukowego „Horyzonty Polityki” („Homo politicus et res publica”). Uniwersytet Ignatianum. Kraków. URL: <https://ignatianum.edu.pl/jubileuszowa-konferencja-naukowa-z-okazji-wydania-50-tego-numeru-czasopisma-naukowego-horyzonty-polityki-homo-politicus-et->

res-public. Wykład sesyjny

Trzecim „najmłodszym” odgałęzieniem tego obszaru badawczego jest etyka biznesu – istotny komponent moich badań, jeszcze bardziej otwarty na współpracę w ramach innych dyscyplin dziedziny nauk społecznych. W tym obszarze podjąłem współpracę z grupą badawczą ds. etyki biznesu i kompetencji etycznych działającą w Instytucie Nauk o Jakości i Zarządzania Produktem Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie⁽⁶⁾. Moja upubliczniona aktywność w tym odgałęzieniu obejmuje:

- I.22** Marek Jabłoński, Dariusz Raś i in. (4-8.08.2023). “The competence profile: the power of ethos in the world of robots”. W: The 83rd Annual Meeting of the Academy of Management: Putting the Worker Front and Center (poster na posiedzeniu Ambasadorów grupy Management Education Development). Academy of Management. Boston, USA. Sesja posterowa
- I.27** Tadeusz Sikora, Anna Prusak i Dariusz Raś (23-24.04.2024). “Ethics in Quality Management”. W: Konferencje Naukowe Media for Man: 5th International Conference of Media for Man. Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <https://idmiks-wns.upjp2.edu.pl/konferencje/konferencje-naukowe-media-for-man>. Wykład sesyjny
- I.28** Marek Jabłoński i Dariusz Raś (23-24.04.2024). “Ethical aspects in the context of Industry 5.0”. W: Konferencje Naukowe Media for Man: 5th International Conference of Media for Man. Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <https://idmiks-wns.upjp2.edu.pl/konferencje/konferencje-naukowe-media-for-man>. Wykład sesyjny
- I.30** Anna Prusak, Marek Jabłoński i Dariusz Raś (22-23.05.2024). “Kompetencje etyczne pracownika w działaniach wobec konkurencji”. W: XVIII Konferencja Naukowa Etyki Mediów („Troska o media – troski mediów”). Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: http://etykamediiow.pl/images/2024/KEM_program_2024-po-skladzie.pdf. Wykład sesyjny

Moje doświadczenie i wiedza wynikające z dorobku naukowego w całym obszarze *Infoetyka i kompetencje etyczne* zostały wykorzystane w praktyce – zarówno dydaktycznej, jak i społeczno-gospodarczej. W praktyce dydaktycznej, około jedna trzecia tematów prac licencjackich i magisterskich dotyczyła zakresowo właśnie etyczności dziennikarstwa, aksjologii komunikacji i prawa medialnego.

Natomiast w praktyce działalności społeczno-gospodarczej można wymienić szereg aktywności obejmujących ten zakres wiedzy ⁽⁷⁾. Najważniejsze z nich to współpraca w zespole

---

⁽⁶⁾ W tym obszarze powstało wiele publikacji, które obecnie są w recenzji redakcji czasopism, stąd też nie mogę się na nie powołać.

⁽⁷⁾ Oznaczone w *Wykazie dorobku* jako K. Udział w projektach naukowych; L. Członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych; M. Staże, w szczególności zagraniczne; O. Programy europejskie; P. Udział w zespołach badawczych; S. Udział w projektach badawczo-konserwatorskich oraz inwestycyjnych; T. Stowarzyszenia i kluby; U. Zespoły eksperckie; W. Zespoły konkursowe.

społecznym wspierającym merytorycznie miejską spółkę celową Trasa Łagiewnicka S.A., w trakcie której działalności występowały dylematy etyczne, komunikacyjne i społeczne co do przebiegu samej arterii III. obwodnicy przez siedliska ludzkie (U.2), praca dla sportowego klubu MKS Cracovia i jego młodych wychowanków (T.4), oraz towarzyszenie w pracach dla rzemiosła lokalnego oraz wyjazdach członkom osiemnastu Cechów Rzemieślniczych zgromadzonych w Małopolskiej Izbie Rzemiosła i Przedsiębiorczości (T.3). Pracowałem także jako konsultant ds. komunikacji dla Engel Management Services (T.7).

Ten obszar mojej aktywności naukowej wiązał się również z działalnością i współpracą międzynarodową, począwszy od studiów licencjacko-doktorskich w Rzymie w latach 1998-2004 (V.2, V.4), jak i obejmującą krótsze pobyty i wizyty studyjne, np. w Fundacji Estia Filosofia (M.3, M.4) w Limassol na Cyprze. Ten ostatni pobyt miał na celu pogłębienie kompetencji komunikacyjnych w kontekście wielokulturowości oraz w dobie AI.

5.2 Komunikacja dziedzictwa kulturowego

Obszar komunikacji kultury (w tym dziedzictwa kulturowego) to aktywność naukowa w dużym stopniu motywowana przez praktykę związaną m.in. z kierowaniem licznymi projektami z zakresu ochrony i konserwacji zabytków oraz kierowaniem instytucją kultury. Ten zbiór aktywności został w *Wykazie dorobku* wyszczególniony w ramach pozycji od S.1 do S.11. Projekty, którymi kierowałem, wymagały codziennej komunikacji z dużą i zróżnicowaną grupą interesariuszy, a unikalne doświadczenie zdobyte w tym zakresie pozwoliło na docenienie obszaru komunikacji dziedzictwa także w nauce. Projekty stanowiące największe wyzwanie komunikacyjne obejmowały:

- S.2** Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach (od 18.05.2011 do 31.12.2015). "Przebudowa Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach". MRPO.03.03.01-12-001/11-00-XVI/43/FE/11; MRPO 2007-2013. Budżet: 30519234.85 zł. URL: <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/708463/>. FUNKCJA: Kierownik projektu.
- S.6** Bazylika Mariacka w Krakowie (od 01.09.2015 do 28.02.2021). "Kompleksowe prace konserwatorskie przy ołtarzu Wita Stwosza (1489 r.)" R001/OWS/2015 do WD-I/KL I.2/15/2020. Budżet: 13720687.90 zł. URL: <https://mariacki.com/konserwacja-oltarza-wita-stwosza/>. FUNKCJA: Kierownik projektu.
- S.7** Bazylika Mariacka w Krakowie (od 19.01.2017 do 17.03.2018). "Prace naprawcze i wymiana instrumentarium organowego – organy chórowe w prezbiterium". P/001/OG/2017. Budżet: 1965097.16 zł. URL: <https://mariacki.com/komunikat-dot-rewitalizacji-instrumentarium-w-bazylice/>. FUNKCJA: Kierownik projektu.
- S.9** Bazylika Mariacka w Krakowie (od 14.09.2020 do 14.05.2022). "Prace naprawcze i wymiana instrumentarium organowego – nowe organy główne". 01/OG/2017. Budżet: 6327831 zł. URL: <https://mariacki.com/rewitalizacja-instrumentarium-kosciola-mariackiego/>. FUNKCJA: Kierownik projektu.

W moim rozwoju naukowym posłużyły one za kanwę oraz inspirację naukowych badań i publikacji wymienionych w *Wykazie dorobku* oraz przedstawionych dalej:

1. projekt S.2 → D.6, G.10
2. projekt S.6 → A.1, D.10, G.21
3. projekty S.7 i S.9 → G.17

Szczególnie istotny z punktu widzenia mojego rozwoju naukowego był projekt S.6, gdyż doświadczenie zdobyte podczas jego realizacji było inspiracją do podjęcia badań reprezentacji prasowej nie tylko najnowszej konserwacji ołtarza Wita Stwosza w latach 2015-21, ale również poprzednich restauracji i innych wydarzeń związanych z tym dziełem. Badania te stanowią trzon mojej monografii naukowej (A.1).

W swojej praktyce badawczej przyjmuję rozumienie komunikacji dziedzictwa jako interakcję społeczną (interpersonalizm, dialog), w odróżnieniu od modelu transferu i przesyłania komunikatów dziedzictwa do odbiorców (prosty model). Za najbardziej istotne w tym obszarze uznaję podejście tożsamościowe. Tożsamość w komunikacji dziedzictwa dotyczy kształtowania wyjątkowego charakteru danego miejsca, odróżniającego się od innych (np. Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II, w którym pracowałem jako dyrektor w latach 2012-2015: Y.4). Stąd też w refleksji naukowej podkreślam nie tyle znaczenie samego *storytelling* (dobrze zaprezentowanej opowieści, przekazu o dziedzictwie), jak „tworzenie miejsc” spotkania. Dziedzictwo natomiast przedstawiam nie tylko jako przedmiot komunikacji, ale samo w sobie stanowiące formę komunikacji i to pomiędzy poszczególnymi epokami reprezentowanymi przez różnych komunikatorów ⁽⁸⁾.

W pracy naukowej moje obszarowe zainteresowania odzwierciedlają następujące pozycje:

- D.6** Dariusz Raś, Izabela Drygała i Wojciech Duliński (2018). “Museum space as a modern storytelling medium: new narrative model of exhibition in Yad Vashem and Wadowice Museums”. W: *SGEM International Multidisciplinary Scientific Conferences on Social Sciences and Arts*. Bulgaria, s. 211–218. DOI: [10.5593/sgemsocial2018h/51/s17.024](https://doi.org/10.5593/sgemsocial2018h/51/s17.024)
- D.10** Dariusz Raś, Anna Prusak, Marta Woźniak i Grzegorz Sambor (2023). “Risk Management and Communication in Cultural Heritage Project: the Case of The Veit Stoss Altar in Poland”. W: *Management in Modern Organizations – Theory and Practice*. USA: IBIMA Publishing. URL: <https://ibimapublishing.com/p-articles/41MGT/2023/4146723/>
- G.9** Dariusz Raś (2019b). “O historii komunikowania muzyką i jej inspiracjach”. W: *Studia Socialia Cracoviensia* 11 (2(21)), s. 55–72. DOI: [10.15633/ssc.3841](https://doi.org/10.15633/ssc.3841). URL: <https://czasopisma.upjp2.edu.pl/studiasocialiacracoviensia/article/view/3841/3989>
- G.10** Dariusz Raś, Izabela Drygała i Wojciech Duliński (2019). “Influence of a multi-method style of narration style on stimulating learning environments in a museum”. W: *Cza-*

⁽⁸⁾Za Gregory Aswoerthem: „Planowanie dziedzictwa” – 2015).

sopismo Techniczne (Technical Transactions) 116 (3), s. 133–140. DOI: [10 . 4467 / 2353737XCT.19.037.10211](https://doi.org/10.4467/2353737XCT.19.037.10211)

- G.12** Dariusz Raś (2022). “Mariackie inspiracje w kulturze miasta, czyli o galenosferze, ikonosferze, logosferze, sonosferze fary krakowskiej”. W: *Czasopismo Naukowe Salezjańskiej Szkoły Organistowskiej w Przemysłu* 2, s. 9–57. URL: https://www.sso-przemysl.pl/wp-content/uploads/2024/03/e-CNSS0_2022_D-Ras.pdf
- G.17** Dariusz Raś, Marta Woźniak i Anna Prusak (2023). “Zarządzanie komunikacją medialną w projekcie rewitalizacji instrumentarium organowego w kościele Mariackim w Krakowie”. W: *Kultura–Media–Teologia* 56, s. 65–85. DOI: [10.21697/kmt.2023.56.05](https://doi.org/10.21697/kmt.2023.56.05). URL: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/kmt/article/view/13722>
- G.21** Dariusz Raś, Marta Woźniak i Anna Prusak (2024). “The role of stakeholder communication in cultural heritage projects: the case of the Wit Stwosz Altar”. W: *Perspectives on Culture* 2 (45), s. 447–471. DOI: [10.35765/pk.2024.4502.32](https://doi.org/10.35765/pk.2024.4502.32)
- I.5** Dariusz Raś (18.05.2016). “Z Janem Pawłem II ku przyszłości”. W: 51. spotkanie z cyklu „Z Janem Pawłem II ku przyszłości”. Muzeum Monet i Medali Jana Pawła II. Częstochowa. Wykład plenarny, na zaproszenie
- I.9** Dariusz Raś, Izabela Drygała i Wojciech Duliński (20-22.11.2017). “Influence of a multi-method style of narration style on stimulating learning environments in a museum”. W: III Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Techniczna InBuild 2017. Wydział Inżynierii Łądowej Politechniki Krakowskiej. Kraków. Wykład sesyjny
- I.12** Dariusz Raś (15-16.11.2018). “Inspiracje krakowskiej prasy katolickiej w dobie odzyskania niepodległości”. W: Konferencja Prasa Krakowska w 100 Rocznicę Odzyskania Niepodległości. Polska Akademia Umiejętności. Kraków. URL: https://pau.krakow.pl/zaproszenia/2018/Prasa_krakowska_1516_112018_program.pdf. Wykład plenarny
- I.13** Dariusz Raś (26.03.2021). “Mariackie inspiracje w kulturze miasta czyli o obrazach, rzeźbach, szatach liturgicznych, dźwiękach, słowach, muzyce w lokalnej mediosferze fary krakowskiej”. W: URL: <https://www.amuz.krakow.pl/event/dziedzictwo-muzyczne-bazyliki-mariackiej-w-krakowie-liturgia-historia-i-sztuka-zrodlem-inspiracji-dla-tworcow-muzyki/>. Wykład plenarny
- I.21** Dariusz Raś (8.03.2023). “Archiwalia prasowe kościoła Mariackiego jako cenne źródło badawcze”. W: Konferencja Naukowa Sekcji Historii Mediów Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej pt. „Historia mediów – dziedzictwo, status i perspektywy rozwoju subdyscypliny w naukach o komunikacji społecznej i mediach”. Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <https://idmiks-wns.upjp2.edu.pl/aktualnosci/konferencja-naukowa-historia-mediow---dziedzictwo--status-i-perspektywy-rozwoju-subdyscypliny-w-naukach-o-komunikacji-spoecznej-i-mediach-207.html>. Wykład sesyjny
- I.24** Dariusz Raś, Anna Prusak, Marta Woźniak i Grzegorz Sambor (26-27.06.2023). “Risk

Management and Communication in Cultural Heritage Project: the Case of The Veit Stoss Altar in Poland”. W: 41st IBIMA Economics, Finance and Accounting Conference. Granada, Spain. URL: <https://ibima.org/conference/41st-ibima-conference/#ffs-tabbed-12>. Wykład sesyjny

I.26 Dariusz Raś (26.03.2024). “Elementy medyczne w Bazylice Mariackiej”. W: Spotkanie Klubu Dyskusyjnego Okręgowej Izby Lekarskiej pt. „Elementy medyczne w Bazylice Mariackiej”. Okręgowa Izba Lekarska w Krakowie. Kraków. URL: <https://oilkrakow.pl/elementy-medyczne-w-bazylice-mariackiej/>. Wykład plenarny

Interesującym było badanie zespołowe **G.17** oraz rozważanie ułożone ideowo na osi dziedzictwo-komunikacja-zarządzanie **G.21**. W odniesieniu do tego ostatniego, we współpracy ze specjalistami ds. zarządzania projektami z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie biorę aktywny udział w badaniach skoncentrowanych na roli komunikacji z interesariuszami – jako podstawowego czynnika sukcesu w projektach o charakterze konserwatorsko-badawczym i inwestycyjnym prowadzonych w obiektach dziedzictwa kulturowego. Przedmiotem tych badań jest, między innymi, analiza porównawcza praktyk komunikacyjnych i innych w czasach współczesnych oraz historycznych. Główny materiał badawczy stanowią zatem archiwa dokumentów oraz – co istotne – materiały prasowe. Dlatego – choć analiza ta przebiega na styku różnych dyscyplin naukowych – moja rola w zespole badawczym UEK dotyczy przede wszystkim aspektu komunikacyjnego oraz medioznawczego.

Podjęmowałem również wykłady o tej tematyce, a wśród nich naukowe **I.13** oraz **I.24**, a także wystąpienia na konferencjach i spotkaniach artystycznych jak m.in. **I.5** oraz lokalnie „wykład wprowadzający” dla **I.19**. Jeśli chodzi o konferencje naukowe z tego obszaru to np. **J.1**, której byłem współorganizatorem i pomysłodawcą we współpracy z Instytutem Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Muzeum Historycznym Miasta Krakowa, czy też **J.7**, w której byłem zarówno prelegentem, jak i członkiem komitetu organizacyjnego. Wygłosiłem również wykład dla medyków (**I.26**) na zaproszenie Klubu Dyskusyjnego Okręgowej Izby Lekarskiej w Krakowie, prowadzonego przez prof. Janusza Skalskiego.

Oprócz wymienionych powyżej pozycji *stricto* naukowych, opublikowałem także prace o charakterze popularnonaukowym i popularyzacyjnym, w tym książki (**C = 2**) oraz rozdziały (**E = 15**), wymienione w *Wykazie dorobku* jako: **C.1**, **C.2** oraz od **E.1** do **E.15**. Szczególne znaczenie ma popularyzacja dziedzictwa w zasięgu międzynarodowym, czego przykładem są następujące pozycje:

E.1 Dariusz Raś (2013c). “Wstęp”. W: *Papież Jan Paweł II: człowiek i kultura (Pope John Paul II: man and culture)*. Wadowice: Muzeum Dom Rodzinny dla Unesco (katalog wystawy organizowanej przez Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach w UNESCO 2013), s. 5–8

E.8 Dariusz Raś (2018a). “Die glasmalereien und das kolorit des Glaubens”. W: *Die Mittelalterlichen glasmalereien in der Stadtpfarrkirche Maria Himmelfahrt in Krakau*. Red. Lech Kalinowski, Helena Małkiewiczówna i Dobrosława Horzela. Kraków: Wydawnictwo Uni-

versitas, s. 9

- E.9** Dariusz Raś (2018c). "Sensowne życie – Sinnvolles Leben". W: *Hans von Kulmbach i jego dzieła dla Krakowa – Mistrz i Katarzyna*. Red. Mirosław P. Kruk, Aleksandra Hola i Marek Walczak. Kraków: Muzeum Narodowe w Krakowie, s. 18–19

W odniesieniu do **E.1**, w 2013 r. byłem konsultantem naukowym katalogu wystawy organizowanej w siedzibie UNESCO w Paryżu, wydanego w 4 językach dla tej agencji ONZ. Z kolei w 2017 r. byłem autorem książki, jako były już dyrektor Muzeum w Wadowicach:

- C.1** Dariusz Raś (2017c). *Muzeum wielu narracji. O komunikacji nowej ekspozycji w Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach*. Ząbki-Wadowice: Apostolicum – Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach

Nadmienię ponadto, że komunikacja dziedzictwa obejmuje nie tylko dziedzictwo materialne, ale również niematerialne, stąd książka:

- C.2** Dariusz Raś (2023d). *Trzy kolory. Narracje o zbawieniu*. Kraków: Wydawnictwo WAM

W wymiarze zarówno naukowym, jak i praktycznym komunikacji dziedzictwa niematerialnego, uczestniczę ponadto w różnych radach społecznych (**L.1**, **L.2**, **L.4**, **L.5**), ale także należę do organizacji kultywujących tradycję i organizujących kulturę. Przykładowo, jako lider lub kapelan wielowiekowych instytucji i organizacji (jak parafia mariacka istniejąca od ok. 1222 r. – **Y.6**, czy też Towarzystwo Strzeleckie „Bractwo Kurkowe” w Krakowie istniejące od 1257 r. – **T.5**) postrzegałem całą narosłą wokół nich tradycję jako mediosferę dziedzictwa. Ten obszar zainteresowań naukowych wynikał więc niejako z konieczności i pogłębionej świadomości odpowiedzialności za rozwój dyscypliny.

Nie tylko więc jako pracownik naukowy – ale również jako praktyk w obszarze komunikowania dziedzictwa (*Wykaz dorobku*, pozycje **Y.6** oraz **Y.7**) – biorąc bezpośredni udział w organizacji zbiorów kultury, konserwacji artefaktów i budynków, oraz uczestnicząc w redakcji przewodników i katalogów wystaw, mam świadomość szczególnej roli tego obszaru komunikacji. Doświadczenie zawodowe w tym obszarze pogłębiałem poprzez różnego rodzaju wizyty studyjne, jak np.:

- M.5** Domus Antiqua Helvetica (od 21.05.2024 do 27.05.2024). "Seminarium-wizyta studyjna w Szwajcarii na zaproszenie Domus Antiqua Helvetica: Program seminarium obejmował wizyty i spotkania w następujących miejscach: Zurich, Chur, Zermatt, Raron, Sierre, Brig, St. Maurice (wizyta w opactwie), Genewa, Fryburg i Bazylea". Szwajcaria

podczas którego zbierałem i porównywałem doświadczenia w zakresie komunikacji dziedzictwa kulturowego.

Eksploracja tego obszaru dyscypliny przyczyniła się do rozpoznania nowych charakterystyk komunikowania (polimetodycznych narracji muzealnych), bardzo szczegółowych implikacji interakcji społecznej (interesariusze w aspekcie horyzontalnym i w dialogu inwestycyjnym) oraz aplikacji nauki do specyfiki charakteru komunikowania dziedzictwa w przestrze-

niach kultycznych (kościół Mariacki w Krakowie).

5.3 Bohaterowie prasy krakowskiej

Ten obszar jest przykładem terytorium badawczego z „własnego podwórka” – środowiska prasowego Krakowa, w którym na co dzień się poruszam. Prasa krakowska w jej całokształcie historii jest jednak tematyką tak bogatą, że poszczególni badacze skupiają się najczęściej tylko na wybranych okresach i/lub elementach tego zagadnienia⁽⁹⁾.

Bohaterowie prasy krakowskiej stali się naturalnym przedmiotem moich zainteresowań badawczych, w sposób bezpośredni (genetycznie) wynikającym z badań nad komunikacją dziedzictwa kulturowego. Narracje o bohaterach prasy – tak w wymiarze organizacyjnym krakowskiego środowiska prasowego, jak i bohaterów znanych z narracji prasy – nie były dotychczas podejmowane w badaniach nad prasą krakowską.

Celem w tym obszarze jest konfrontacja treści prasowych dotyczących wybranych osób – bohaterów z bogatym, lokalnym dziedzictwem kulturowym Krakowa. Szczegółowym celem jest: (A) wydobywanie mniej znanych, a zasłużonych sylwetek na światło dzienne i przywrócenie im świadomości środowiska – a więc także promocja i komunikacja ich dorobku (np. F. Machay) – aspekt podmiotowy (organizacyjny) analizy dziejów prasy krakowskiej, oraz (B) weryfikacja, konfrontacja i analiza prasowej ilustracji osób/grup znanych w prasowych narracjach z innymi źródłami (np. Wit Stwosz, K. Estreicher junior, Żydzi) – aspekt przedmiotowy (narracyjny) analizy prasy krakowskiej.

Jednocześnie motywacją osobistą do zajmowania się analitycznie liderami krakowskiej prasy i jej niektórymi narracyjnymi bohaterami było poszukiwanie osobowości łączących społecznie Kraków – tzw. „ludzi pomostowych”⁽¹⁰⁾. Takich ludzi odnajdywałem w swoich poszukiwaniach naukowych. Dorobek publikacyjny w tym zakresie obejmuje (poza monografią

⁽⁹⁾Badacze prasy krakowskiej specjalizują się w wąskich aspektach przedmiotowego zagadnienia. Przykładowo poszczególni badacze interesują się głównie: Czesław Brzoza – okres II Rzeczypospolitej (II RP); Jerzy Jarowiecki – prasa konspiracyjna w czasie II Wojny Światowej oraz początki prasy po 1945; Piotr Borowiec – krakowska prasa komercyjna w II RP; Władysław M. Kolasa – prasa ruchu ludowego, prasa mniejszości narodowych oraz prasa współczesna, Adam Bańdo – prasa krakowska XIX/XX wiek; Andrzej Paczkowski - prasa ruchu ludowego, II RP; Alfred Toczek – prasa socjalistyczna, prasa polityczna; Jerzy Jastrzębski - Syndykat Dziennikarzy Krakowskich; Grażyna Wrona – urzędowe konfiskaty i nadzór nad prasą II RP; Sabina Kwiecień – prasa żydowska; Władysława Wójcik – prasa gadzinowa Generalnego Gubernatorstwa 1939-1945. Kolasa systematyzuje bibliografię zagadnienia historii prasy w Krakowie w „350 lat prasy polskiej 1661-2011” (2011) wskazując w rozdziale tej monografii pt. „Dawna i współczesna prasa krakowska na warsztatach badaczy” prawie 400 książek, monografii i artykułów autorstwa ponad 150 badaczy naukowo pogłębiających ten aspekt subdyscypliny historii mediów. Obszar jawi się więc jako ciągle atrakcyjny dla eksploracji; nikt jednakże do tej pory nie podjął się systematycznego i analitycznego przeglądu obszernej literatury w tym zakresie. Ten krótki przegląd stanowił dla mnie bazę do identyfikacji mojego obszaru badawczego.

⁽¹⁰⁾To prof. Michał Heller kategorię istotnych społecznie bohaterów nazwał „ludźmi pomostowymi”, pośredniczącymi na różnych płaszczyznach dialogu nauki, religii. Oni są swoistymi „portatorami” ożywczych społecznie wartości, jednocześnie odważnymi uczestnikami sporów, otwartymi na dialog i polemikę, aktywnymi społecznikami, proreformatorskimi trendsetterami opinii, kreatorami, prekursorami nowych tendencji, wybitnymi innowatorami zasłużonymi dla dziedzictwa (globalnego i lokalnego). Takie osobowości są w stanie przełamać barierę izolacyjną między ludźmi i kompleksowo, w każdym pokoleniu zmieniać rzeczywistość w otwartości na różne światopoglądy.

stanowiącą główne osiągnięcie (A.1):

- B.2** Dariusz Raś i Marta Woźniak (2021a). *Ewangelicznie demokratyczna Polska. Śladami publicystyki ks. Ferdynanda Machaya*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. ISBN: 978-83-7438-945-7
- D.8** Dariusz Raś i Marta Woźniak (2021b). "Wokół problematyki etycznej prasy międzywojennej. Stereotyp Żyda w »Dzwonie Niedzielnym« w latach 1925-1939". W: *Ludzie mediów – media to ludzie*. Red. Michał Drożdż. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, s. 115–148. URL: [http://bc.upjp2.edu.pl/Content/5881/Ludzie%20medi%C3%B3w%20-%20media%20to%20ludzie%20\(23-03-2022\).pdf](http://bc.upjp2.edu.pl/Content/5881/Ludzie%20medi%C3%B3w%20-%20media%20to%20ludzie%20(23-03-2022).pdf)
- D.11** Dariusz Raś i Marta Woźniak (2024). "Przegląd programów przedwojennej prasy krakowskiej. Interesy i misje tytułów w zamierzeniach ich twórców". W: *Bezinteresowność w mediach – interesowne media*. Red. Katarzyna Drąg i Dariusz Raś. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”
- D.12** Dariusz Raś (2023b). "Karol Estreicher jako rewindykator dziedzictwa w powojennej prasie krakowskiej". W: *Polityka a media w Polsce w XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*. Red. Evelina Kristanova. Szczecin-Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej
- F.1** Katarzyna Drąg i Dariusz Raś (2024). *Bezinteresowność w mediach – interesowne media*. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”. ISBN: 978-83-8354-074-0
- G.11** Dariusz Raś i Marta Woźniak (2019). "Inspiracje krakowskiej prasy katolickiej w dobie odzyskiwania niepodległości i w początkach II Rzeczypospolitej". W: *Studia Środkowo-europejskie i Bałkanistyczne* 28, s. 77–95. DOI: [10.4467/2543733XSSB.19.007.11406](https://doi.org/10.4467/2543733XSSB.19.007.11406)
- I.14** Dariusz Raś i Marta Woźniak (19-20.05.2021). "Wokół problematyki etycznej prasy międzywojennej. Stereotyp Żyda w »Dzwonie Niedzielnym« w latach 1925-1939". W: XV Konferencja Naukowa Etyki Mediów („Wolność słowa – wolne media”). Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <http://www.etykamediuow.pl/media/attachments/2024/03/16/program-2021.pdf>. Wykład sesyjny
- I.16** Dariusz Raś (18-19.05.2022). "Bezinteresowny przegląd programów przedwojennej prasy krakowskiej. Interesy i misje tytułów w zamierzeniach ich twórców, cz. 1". W: XVI Konferencja Naukowa Etyki Mediów („Bezinteresowność w mediach – interesowne media”). Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <http://www.etykamediuow.pl/media/attachments/2024/03/16/program-2022.pdf>. Wykład sesyjny
- I.20** Dariusz Raś (21.02.2023). "Publicystyka ks. Ferdynanda Machaya w polskiej debacie publicznej w latach 1913–1965". W: Posiedzenie naukowe Komisji Medioznawczej. Polska Akademia Umiejętności. Kraków. URL: https://pau.krakow.pl/platforma_wymiany_naukowej/zaproszenia/2023/KM_2023_02_21.pdf. Wykład plenarny
- I.21** Dariusz Raś (8.03.2023). "Archiwalia prasowe kościoła Mariackiego jako cenne źródło badawcze". W: Konferencja Naukowa Sekcji Historii Mediów Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej pt. „Historia mediów – dziedzictwo, status i perspek-

tywy rozwoju subdyscypliny w naukach o komunikacji społecznej i mediach”. Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: <https://idmiks-wns.upjp2.edu.pl/aktualnosci/konferencja-naukowa-historia-mediow---dziedzictwo--status-i-perspektywy-rozwoju-subdyscypliny-w-naukach-o-komunikacji-spoecznej-i-mediach-207.html>. Wykład sesyjny

W badaniach zidentyfikowałem różne typy bohaterów prasy, przedsiębiorców, organizatorów-animatorów, inspiratorów prasy, jak i bohaterów narracji, których klasyfikuję jako:

1. założyciele tytułów prasowych (A. Sapieha, M. Dąbrowski) → B.2, D.9, G.11, I.16
2. redaktorzy naczelni, publicyści (F. Machay, J. Piwowarczyk) → A.1, B.2., D.9, G.11, I.14, I.20
3. pierwszoplanowi bohaterowie narracji prasowych (W. Stwosz, K. Estreicher-junior, F. Machay, J. Adamowicz) → A.1, D.12, G.21, I.16
4. bohaterowie drugiego planu, rzadko wspomniani i pomijani w narracjach (J. Łopacki) → A.1
5. bohaterowie zbiorowi narracji prasy (rewindykatorzy dóbr zagrabionych, konserwatorzy zabytków, Żydzi i Niemcy w Krakowie) → A.1, B.2, D.8, D.11, I.14, I.20

W swoich badaniach odkryłem F. Machaya jako ważną figurę rynku prasy krakowskiej, bo jako organizatora-publicystę prasowego oraz bohatera debat i narracji prasowych, tj. „machayomachia”(1937), senator II RP (1938), archiprezbiter Mariacki (po 1944). Jego nazwisko pozostawało dotąd nierozpoznawalne w badaniach nad prasą w Krakowie, co stało się inspiracją do poszukiwań i analiz w aspekcie biograficznym. Wątek „machayowy” podejmowałem przede wszystkim w wymienionej już powyżej monografii (B.2), której początkowy nakład wymagał dodruku dokonanego we współpracy z Orawską Biblioteką Publiczną. Wyniki badań prasowych dotyczących F. Machaya przedstawiałem podczas konferencji naukowych (np. I.20), ale również podczas spotkań z czytelnikami w Krakowie i rodzinnej dla Machaya Jabłoncy (Orawa) w roku 2021.

W tym obszarze podejmołem również odrębnie aspekt przedmiotowy, badając wciąż interesującą dla opinii publicznej tematykę żydowską. Na przykład, w ww. publikacji D.8 poddałem analizie ten aspekt (rzekomy i realny antysemityzm Polaków). Żydzi występują w prasie krakowskiej okresu międzywojennego najczęściej jako zbiorowy bohater prasowy. Jako badacz potwierdzałem opinię, że prasa krakowska II Rzeczypospolitej, zwłaszcza ta społecznie zaangażowana, polityczna i wyznaniowa była pełna zacieklej opinii wobec „innych”.

Ten sam aspekt przedmiotowy ująłem w badaniach obecności prasowej kolejnego bohatera – Karola Estreichera juniora, ukazując pełniejszy horyzont faktów historycznych dotyczących bohatera, a ujawnionych w prasie po 1989 roku. Wcześniej dominował w narracjach wszechobecny estreicherowski mit największego rewindykatora dóbr narodowych. Po śledztwie prasowym i kwerendzie powstał mój rozdział książki D.12, w którym wykazałem potrzebę

„odbrązowienia” postaci skądinąd wielce zasłużonej dla kultury polskiej, jednakowoż przerysowanej w prasie krakowskiej i obciążonej zbyt wielkimi cechami heroicznymi bez uwzględnienia czasoprzestrzeni faktów.

W D.8 badałem zamierzenia twórców wybranych tytułów prasowych działających w okresie II Rzeczypospolitej. Programy prasowe krakowskich tytułów zależały od osobowości ich założycieli – animatorów, kreatorów linii pism krakowskich. To ich przesłania zawarte w pierwszych, programowych numerach, stanowiło praprzyczynę porównania horyzontalnego programów ówczesnych krakowskich tytułów. Ta analiza przyniosła również nowe ujęcie wynikające z porównania planu założycielskiego tytułu z późniejszymi treściami dziennikarskimi w kontekście odpowiedzialności redaktora naczelnego za linię programową czasopisma.

W ten obszar wpisuje się także badanie lokalnych źródeł prasowych podczas wykładu sesyjnego poświęconemu archiwum mariackiemu (I.21), które stanowi dla prasoznawstwa cenną inspirację i źródło badawcze (archiwalia źródłowe vs. prasowe świadectwa), zwłaszcza w zakresie procesów komunikacji w prasie lokalnej miasta Krakowa. Ta prasowa część archiwum kościoła Mariackiego obejmuje głównie lokalne tytuły i wskazuje na bohaterów dziedzictwa kulturowego.

Ścieżka badawcza dotycząca bohaterów i ten obszar zainteresowań doprowadziły do tego, że cały jeden rozdział w monografii (A.1, Rozdział 5) został poświęcony narracjom prasowym na temat bohaterów ołtarza mariackiego i jako taki jest on lekturą historii prasowej bohaterów odnalezionych w korpusie 250 materiałów prasy krakowskiej. Ten rozdział prezentuje prasową „mitologię” postaci przewijających się przez ponad 150 lat w prasie Krakowa⁽¹¹⁾.

Obszar badający rolę bohaterów prasy krakowskiej zawiera w moim przekonaniu osobny wkład w dyscyplinę nauki o komunikacji społecznej i mediach, w sposób bardzo szczegółowy wskazując elementy nieznane do tej pory w ogóle w pracach naukowych. Nadmienię na koniec, że w tym obszarze miałem również osiągnięcia na rzecz rozwoju młodych kadr naukowych, docenione przez Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej. Dnia 27.10.2023 r. otrzymałem Dyplom dla promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej dr Marty Woźniak (Q.6). Jako promotor pomocniczy nadzorowałem dobór metod badawczych i poprawność całego procesu badawczego dysertacji doktorskiej.

5.4 Dziennikarstwo jakościowe

Ten obszar uważam za „najmłodszy” w moim rozwoju naukowym, gdyż systematyczne badania nad jakością dziennikarską – w tym metodologię badań tejże jakości – podjąłem stosunkowo niedawno. Jednakże moje zainteresowanie tym tematem rozpoczęło się już w 2016 r. publikacją w formie recenzji tekstów watykanistów najważniejszych tytułów dotyczących percepcji stylu papieża czasów Franciszka. Przedstawione tam rozważania stanowiły kwalitonomiczną analizę jakości szczegółowych argumentacji i sądów krytycznych zagranicznych redakcji m.in. „Il Foglio”, „La Repubblica”, „L’Espresso” czy RAI:

⁽¹¹⁾ O tym więcej napisałem w części omawiającej w autoreferacie monografię naukową (A.1)

- G.6** Dariusz Raś (2016c). "Za co wolno krytykować papieża Franciszka? Zmiana stylu komunikacji papieżstwa prowokuje dyskusje". W: *Wszystko Co Najważniejsze* 1 (1). URL: <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/ks-dariusz-ras-za-co-wolno-krytykowac-papieza-franciszka-zmiana-stylu-komunikacji-papiestwa-prowokuje-diskusje/>

Kolejnym etapem było przeprowadzenie badań jakości nowych mediów w specyficznym nurcie blogerów chrześcijańskich. Jako pierwszy w Polsce zaprezentowałem typologię videoblogerów katolickich odnajdując w sieci blogi: dziennikarskie, influencersko-hipsterskie, stand-uperskie, konferencyjne. Dokonywałem tam prostego pomiaru wyświetleń, charakteryzując w ten sposób aktywność youtuberską przedstawiciela każdego z czterech nurtów. Jakościowa analiza treści miała na celu odnalezienie odniesień do odbiorcy i wprowadzała kategorię „dialogiczności” narracji (otwartość na dialog) oraz charakteru środowiskowego, czyli zdolności do integracji z użytkownikami sieci, wyrażającej się m.in. liczbą subskrypcji (element ilościowy). W tym zakresie brałem udział w konferencji tematycznej oraz napisałem artykuł naukowy:

- G.7** Dariusz Raś (2017a). "Chrześcijanin multimedialny – śladami videoblogerów katolickich". W: *Studia Socialia Cracoviensia* 9 (2(17)), s. 97–112. URL: http://bc.upjp2.edu.pl/Content/4568/ras_chrzescijanin_info.pdf

- I.7** Dariusz Raś (22.02.2017). "Chrześcijanin multimedialny – śladami videoblogerów katolickich". W: I Ogólnopolska Konferencja Naukowa Blogerów Chrześcijańskich („Duszpaństwo Internetowe wyzwaniem XXI wieku”). Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań. URL: <https://www.ekai.pl/poznan-pierwsza-ogolnopolska-konferencja-blogerow-chrzescijanskich/>. Wykład plenarny, na zaproszenie

Jednak jeśli chodzi o systematyczne i dojrzałe pod względem metodologicznym studia nad jakością przekazów dziennikarskich, rozpocząłem je dopiero w 2022 r. referatem traktującym o funkcjonowaniu jezuickiego portalu Deon.pl, najbardziej odwiedzanego wyznaniowego portalu w Polsce:

- I.15** Dariusz Raś (27-28.04.2022). "Portal Deon.pl. W poszukiwaniu dziennikarstwa jakościowego na polu mediów wyznaniowych w Polsce". W: 13 edycja konferencji Współczesne Media: Dziennikarstwo Jakościowe. Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej. Lublin. URL: <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2022/0412/105707-wspolczesne-media-13-program.pdf>. Wykład sesyjny

W następstwie powyższego wystąpienia rozważałem jakie kryteria definiują jakość przekazu i wówczas odkryłem powiązanie jakości treści z etycznością, ale także skonfrontowałem to z popularnością mierzoną liczbą unikalnych użytkowników portalu oraz klikalnością treści internetowych. Te rozważania zostały uzupełnione o przegląd światowej literatury w zakresie oceny jakości i opublikowane m.in. w wysokopunktowanym czasopiśmie *Horyzonty*

Polityki:

G.14 Dariusz Raś (2023c). "The fourth estate and values. Deon.pl portal in search of quality journalism". W: *Horyzonty Polityki* 4 (46), s. 35–52. DOI: [10.35765/hp.2408](https://doi.org/10.35765/hp.2408)

G.16 Dariusz Raś, Anna Prusak i Marta Woźniak (2023). "W poszukiwaniu rzetelności: analiza jakości dziennikarstwa na portalu DEON.pl". W: *Kultura–Media–Teologia* 55, s. 143–157. DOI: [10.21697/kmt.2023.55.08](https://doi.org/10.21697/kmt.2023.55.08). URL: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/kmt/article/view/13308>

W następnej kolejności prowadziłem badania nad opracowaniem zestawu kryteriów oceny jakości dziennikarskich przekazów. Kryteria te istnieją w światowej literaturze przedmiotu w formie tak rozproszonej i zróżnicowanej, że postanowiłem dokonać ich gruntownej inwentaryzacji i na tej podstawie zbudować swój własny model. Publikacje i wystąpienia, w których przedstawiam pierwsze wersje zestawu takich kryteriów, to:

D.9 Dariusz Raś i Anna Prusak (2023). "Jakość informacji w przekazach medialnych opracowanych przy wsparciu AI: prawdziwość i spójność". W: *Sztuczna inteligencja: upodmiotowienie maszyn – uprzedmiotowienie człowieka*. Red. Sławomir Soczyński. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos”, s. 139–164

I.23 Anna Prusak i Dariusz Raś (17-18.05.2023). "Jakość informacji w przekazach medialnych opracowanych przy wsparciu AI". W: XVII Konferencja Naukowa Etyki Mediów („Sztuczna Inteligencja: upodmiotowienie maszyn – uprzedmiotowienie człowieka”). Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II. Kraków. URL: http://etykamediuow.pl/images/program/Program_2023-new.pdf. Wykład sesyjny

Kolejnym etapem była wstępna wersja modelu oceny jakości przekazów medialnych, opublikowana w wysokopunktowanym czasopiśmie zagranicznym ($IF = 1.2$) poświęconemu badaniom nad jakością – *International Journal for Quality Research*:

G.20 Dariusz Raś (2024b). "The New Multicriteria-Based Model for Quality Assessment of Written Media Messages – Perspectives for Application". W: *International Journal for Quality Research* 18 (3). DOI: [10.24874/IJQR18.03-14](https://doi.org/10.24874/IJQR18.03-14). URL: <http://www.ijqr.net/forthcoming.php#>

Model ten spotkał się z pozytywnym odbiorem recenzentów tego czasopisma – w którym można znaleźć publikacje z różnych dyscyplin dziedziny nauk społecznych. Wychodząc jednak z założenia, że przecież każdy materiał prasowy to w istocie produkt rynkowy, tym istotniejsze jest zwrócenie uwagi na interdyscyplinarność badań nad jakością przekazów medialnych i konieczność sięgnięcia po metody dotychczas przez nikogo nieużywane w dyscyplinie nauk o komunikacji społecznej i mediach. Jedną z takich metod jest analiza wielokryterialna. Stosowane dotychczas w innych naukach społecznych narzędzia wielokryterialne (np. AHP, TOPSIS) zaimplementowałem do badań w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach, co stanowi jeden z aspektów mojego wkładu w dorobek tejże dyscypliny. Badania nad

tym modelem kontynuowałem opracowując sposób jego operacjonalizacji (parametryzacji), co w końcu zostało w sposób szczegółowy opisane w mojej monografii habilitacyjnej i stanowi osiągnięcie naukowe. Niezależnie od tego, zacząłem łączyć „jakość” z innymi aspektami, przykładowo:

D.13 Dariusz Raś, Anna Prusak i Seweryn Puchała (2024). “The effects of AI on media business: Anxiety, Quality and Creativity”. W: *Management in Modern Organizations – Theory and Practice*. USA: IBIMA Publishing

Moim zamiarem jest kontynuacja badań w tym obszarze.

Rozdział 6 Osiągnięcia dydaktyczne

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1 Osiągnięcia

W czasie mojej pracy akademickiej otrzymałem **4 nagrody rektorskie za osiągnięcia dydaktyczne (Q.1-Q.4)**.

Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej uznało mój wkład jako **promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej nagrodzonej za najlepszą w Polsce Pracę Doktorską z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach obronioną w 2022 r. (Q.6)**.

Brałem dwukrotnie udział jako członek **Komitetu Okręgowego w Województwie Małopolskim Olimpiady Wiedzy o Mediach** w zespole oceniającym konkursy mające charakter dydaktyczny (R.1, R.2). Ta interdyscyplinarna olimpiada szkolna z zakresu wiedzy o mediach i dziennikarstwie dla uczniów szkół ponadpodstawowych zainicjowana przed laty przez Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, działa w corocznych edycjach we współpracy z innymi szkołami wyższymi. Olimpiada Wiedzy o Mediach funkcjonuje w oparciu o rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad.

Od 2022 roku biorę udział w działalności Stowarzyszenia SIEMACHA jako jego członek (T.6). SIEMACHA łączy wiele placówek w jeden organizm o zróżnicowanej ofercie. Trzy filary działalności Stowarzyszenia – wychowanie, sport i terapia – wzajemnie na siebie oddziałują, a placówki połączone w jeden system zapewniają wszechstronną pomoc dzieciom i ich rodzinom. Prowadzimy 18 specjalistycznych placówek dla blisko 2 500 podopiecznych. W placówkach całodobowych SIEMACHA Spot 24/7, pozbawione opieki rodziców dzieci znajdują drugi dom. Placówki dzienne SIEMACHA Spot to tzw. nowoczesne podwórka, przestrzeń warsztatów edukacyjnych i terapeutycznych, zajęć sportowych, spotkań z drugim człowiekiem. SIEMACHA angażuje się również we wsparcie seniorów prowadząc kluby aktywności osób powyżej 60. roku życia – SIEMACHA Spot Nestor i rodziców małych dzieci – SIEMACHA Spot Parent.

Od 2023 roku jako członek komisji organizacyjnej biorę udział w organizacji **BookTrailer Film Festival (W.1)** – międzynarodowego konkursu upowszechniającego czytelnictwo wśród młodzieży, który przeprowadzany jest w Bułgarii, Chorwacji, Hiszpanii, Polsce, Rumunii i Włoszech.

Współorganizowałem inne akcje społeczne o charakterze edukacyjnym, popularyzatorskim oraz w nich uczestniczyłem. Przykładowo wymienię tutaj **Narodowe Czytanie - edycja 2017**. Brałem udział w tej ogólnopolskiej akcji, podczas której odbyło się wspólne czytanie dramatu Stanisława Wyspiańskiego "Wesele". Współorganizowałem wizytę inscenizacyjnego orszaku weselnego w kaplicy MB Częstochowskiej kościoła Mariackiego, gdzie niegdyś

odbył się historyczny ślubu Rydlów utrwalony w dramacie Wyspiańskiego oraz odtwarzałem rolę Księdza podczas publicznej lektury w Muzeum Narodowym w Sukiennicach. Akcja Narodowe Czytanie trwa już od 2012 r., odznacza się ustaloną renomą. Publicznemu czytaniu towarzyszą różnego rodzaju imprezy m.in. inscenizacje, wystawy, konkursy, parady. Celem akcji jest poznanie najwybitniejszych dzieł rodzimej literatury, które jednoczą wspólnotę, wzmacniają polską tożsamość i dumę.

Innym przykładem tej aktywności na polu dydaktycznym była akcja **Cała Polska Czyta Dzieciom – edycja 2023**. Wziąłem w niej udział w Szkole Podstawowej nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, historycznie najstarszej placówce oświatowej prowadzonej przez samorząd mieszczan krakowskich. Czytałem uczniom fragmenty książki Ewy Czaczkowskiej „Bajki, opowieści i legendy mariackie”, a po lekturze brałem udział w dyskusji na temat dziedzictwa Krakowa i przekazałem egzemplarze tej nowości wydawniczej do szkolnej biblioteki. Za swoją aktywność otrzymałem dyplom–podziękowanie (Z.30). Istotą tego cyklicznego, ogólnopolskiego programu jest zainteresowanie dzieci i młodzieży książką, rozbudzenie potrzeby czytania, wychowanie czytelników. W ramach tej kampanii społecznej celem jest również poznanie się i integrowanie dzieci niepełnosprawnych i zdrowych podczas wspólnych imprez czytelniczych. Głośne czytanie stanowi stymulację dla mózgu i pomaga dzieciom niepełnosprawnym w przezwyciężeniu wielu problemów zdrowotnych i rozwojowych.

6.2 Lista prowadzonych zajęć

Wykaz prowadzonych przeze mnie zajęć w ciągu ostatnich 10 lat w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UPJPII w Krakowie na kierunkach: *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna, Digital media – kreatywność, analiza, zarządzanie oraz Komunikowanie promocyjno-wizerunkowe – reklama, branding, public relations*:

- Historia mediów
- Historia mediów w Polsce i w świecie
- Główne nurty kultury współczesnej
- Główne nurty kultury XX i XXI wieku
- Duchowe dziedzictwo chrześcijaństwa
- Seminarium licencjackie
- Proseminarium magisterskie
- Seminarium magisterskie

Wykaz prac licencjackich i magisterskich w latach 2010–2024:

- Promotor: 147 prac licencjackich, 83 prac magisterskich
- Recenzent: 48 prac licencjackich, 13 prac magisterskich
- Przewodniczący lub członek komisji: 37 prac licencjackich, 22 prac magisterskich

Rozdział 7 Informacje dodatkowe

Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Nagrody za pracę naukową i dydaktyczną (Q):

- Q.1** Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (22.10.2010). "Nagroda JM Rektora Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie za wybitne i twórcze osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne w uczelni"
- Q.2** Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (17.10.2011). "Nagroda JM Rektora Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie za osiągnięcia w pracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej"
- Q.3** Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (31.07.2017). "Nagroda Jubileuszowa z okazji 20-lecia pracy zawodowej"
- Q.4** Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (31.08.2022). "Nagroda Jubileuszowa z okazji 25-lecia pracy zawodowej"
- Q.5** Seminarzyści Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (25.06.2022). "Podziękowanie za opiekę w przygotowaniu prac dyplomowych"
- Q.6** Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej (27.10.2023). "Dyplom dla promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej dr Marty Woźniak pt. »Świat wartości w krakowskiej prasie katolickiej – Dzwon Niedzielny (1925-1939)« nagrodzonej w 15. edycji KONKURSU DOKTORAT'22 PTKS za najlepszą Pracę Doktorską z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach obronioną w 2022 r." URL: <https://idmiks-wns.upjp2.edu.pl/aktualnosci/dr-marta-wozniak-laureatka-konkursu-polskiego-towarzystwa-komunikacji-spoecznej-doktorat-244.html>
- Q.7** Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (7.06.2024). "Zaświadczenie o nagrodach dla prac dyplomowych"

Nagrody inne i podziękowania (Z):

- Z.1** Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego MON (24.04.2013). "Podziękowanie za pomoc podczas wizyty w bazylice Mariackiej"
- Z.2** Zarząd Województwa Małopolskiego (27.08.2015). "Nagroda dla Dyrektora Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach". Uchwała nr 1124/15
- Z.3** Kapituła Wielkiej Nagrody im. Stanisława Staszica (8.09.2015). "Podziękowanie – Dyplom wdzięczności im. Stanisława Staszica za dobre serce do działalności kulturalno-religijnej SAP na arenie międzynarodowej"
- Z.4** Komitet Budowy Pomnika Króla Jana III Sobieskiego w Wiedniu na Kahlenbergu (23.02.2016). "Medal Za Zasługi w Kultywowaniu i Upowszechnianiu Chwały Oręża Polskiego, Victorii Wiedeńskiej, oraz Pamięci o Królu Polskim Janie II Sobieskim i Walki o

Jego Upamiętnienie Pomnikiem na Kahlenbergu”. Nr odznaki: 004/Odznaka Skrzydło Husarskie, Legitymacja nr 18/02

- Z.5** The Polish Neuropsychological Society (3.04.2016). “Virtuti Medicinali 2016 for outstanding contribution to mental illnesses and therefore to the development of clinical neuropsychology”
- Z.6** The Polish Neuropsychological Society (31.12.2016). “Copernicus Prize 2016 – in recognition of distinguished and outstanding contribution to the social integration of the disabled and therefore to the development of clinical neuropsychology”
- Z.7** Małopolska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Krakowie (27.05.2017). “Medal za Zasługi dla Małopolskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Krakowie”
- Z.8** Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Krakowie (2017). “Guz Marcina Oracewicza Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie – »w dowód uznania wraz z wyrazami wdzięczności na wieczną rzecz pamiątkę«”
- Z.9** Andrzej Czaja Biskup Opolski (23.03.2018). “Podziękowanie za pomoc w kreacji strony internetowej”
- Z.10** Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich (9.06.2018). “Odznaka 30-lecia Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich”. Uchwała nr 212. Legitymacja nr 449.
- Z.11** Straż Miejska Miasta Krakowa (24.08.2018). “Medal Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa »Na Straży Miasta Krakowa«”. Legitymacja nr 60.
- Z.12** Przewodniczący Komitetu Naukowo-Organizacyjnego 24 sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Postępy w Alergologii i Pneumonologii” (8.11.2018). “Podziękowanie za pomoc w organizacji Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego „Postępy w Alergologii i Pneumonologii””
- Z.13** Krakowska Kongregacja Kupiecka (15.08.2019). “Medal 600-lecia Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej”. Nr legitymacji: J/429/2019
- Z.14** Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Krakowie (2023). “Medal Królewski Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie”
- Z.15** Kapituła Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Małopolski (15.02.2021). “Tytuł LIDER MAŁOPOLSKI 2020. Najlepsze Przedsięwzięcie Roku w Małopolsce za renowację ołtarza Wita Stwosza w bazylice Mariackiej”. URL: <http://www.sgpm.krakow.pl/aktualnosc, przyznano-tytul-y-lider-malopolski-2020,470,0,0.html>
- Z.16** Zarząd Oddziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Ks. Karola Wojtyły (13.02.2022). “Podziękowanie za wsparcie działalności”
- Z.17** Fundacja Polskiego Godła Promocyjnego „Teraz Polska” (21.10.2022). “Wyróżnienie specjalne »Teraz Polska« za kultywowanie dziedzictwa narodowego”. URL: <https://terazpolska.pl/pl/a/Wreczenie-wyrozni-en-specjalnych-Teraz-Polska-na-Swiecie-Kupca>

- Z.18** Konsul Generalny Republiki Słowackiej w Krakowie (15.12.2022). "Dyplom w uznaniu zasług na rzecz słowacko-polskiej współpracy"
- Z.19** Koło Grodzkie PTTK w Krakowie (9.03.2023). "Odznaka Jubileuszowa 50-lecia Akcji Turystycznych Koła Grodzkiego PTTK w Krakowie". Nr odznaki 266/PK/2023. URL: <http://www.tmhzk.krakow.pl/index.php/pl/13-aktualnosci/157-jubileusz-126>
- Z.20** Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (28.03.2023). "Nagroda im. Klemensa Bąkowskiego za zasługi w pracy naukowej i działania na rzecz Krakowa (Medal Klemensa Bąkowskiego)". URL: <http://www.tmhzk.krakow.pl/index.php/pl/13-aktualnosci/157-jubileusz-126>
- Z.21** Zarząd Związku Rzemiosła Polskiego (29.03.2023). "Najwyższe wyróżnienie w rzemiośle – Odznaka Honorowa »Szabla Kilińskiego«. W uznaniu wybitnych zasług dla rzemiosła oraz małej i średniej przedsiębiorczości". Damy i Kawalerowie Szabli Kilińskiego – XV Edycja. URL: <https://zrp.pl/dzialalnosc-zrp/konkursy-i-odznaczenia/odznaczenia/szabla-kilinskiego/>
- Z.22** Komisja Europejska i Europa Nostra (7.09.2023). "Europejska Nagroda Dziedzictwa / Nagroda Europa Nostra 2023 za konserwację ołtarza Wita Stwosza". URL: <https://www.europanostra.org/2023-winners-of-europe-top-heritage-awards-announced-by-the-european-commission-and-europa-nostra/>
- Z.23** Prezydent Miasta Krakowa (13.03.2024). "Odznaka Honoris Gratia". Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa nr 782/2024 z dnia 13.03.2024 w sprawie nadania odznaki Honoris Gratia osobom i instytucjom szczególnie zasłużonym dla Miasta Krakowa. Legitymacja nr 6098. URL: https://bip.krakow.pl/zarządzenie/2024/782/w_sprawie_nadania_odznaki_honoris_gratia_osobom_i_instytucjom_szczegolnie_zasluzonymdla_Miasta_Krakowa.html
- Z.24** Fundacja im. Służebnicy Bożej Siostry Magdaleny Epstein OP (2015). "Certyfikat Wdzięczności"
- Z.25** Rada Seniorów Klubu Sportowego »Cracovia« (2021). "Złota Odznaka nr 58 na 115 lat KS Cracovia". Uchwała Prezydenta Rady Seniorów.
- Z.26** Krakowska Straż Pożarna (2023). "Podziękowanie na 150 lat Straży Pożarnej w Krakowie"
- Z.27** Wolontariat św. Eliasza (2023). "Nagroda specjalna Wolontariatu Św. Eliasza „Za serce, które widzi...” - Św. Eliaz 2023 (statuetka)"
- Z.28** Organizator 250. Rocznicy Konfederacji Barskiej (2018). "Podziękowanie"
- Z.29** Stowarzyszenie Leczymy z Misją (b.d.). "Podziękowanie"